

Jeff Schwartz

Posztmodernitás, történelem és a Kennedy-gyilkosság

1. fejezet Bevezetés

Posztmodernitás...

Vajon elég volna a posztmodernitás definíciójához, ha azt mondjuk, hogy a huszadik század folyamán valami megváltozott?

Munkahipotézisünk az, hogy a tudás státusa megváltozik, amikor a társadalmak az úgynevezett posztindusztriális, míg a kultúrák az úgynevezett posztmodern korba lépnek.[\[1\]](#)

John Cage és LaMonte Young munkái a zenében, Gödelé a matematikában, Einsteiné és Heisenbergé a fizikában, Artaud-é, Becketté és Ionescué a színházban, Lacané a pszichoanalízisben, Derridáé a filozófiában, a szürrealizmus, a dada, a szituacionalizmus, a pop art és a többi mind felfoghatók a posztmodernbe való átmenetet jelölő diszkontinuitások diszkontinuus készletének darabjaiként. Én magam a „posztmodernitás” kifejezést részesítem előnyben a „posztmodernizmussal” és „a posztmodernnel” szemben, mivel ez csupán egy időszakra utal, és nem egy esztétikára, eszmei iskolára, vagy egy művészeti stílusra, melyek szabályozó alapelvek külön készletét, teleológiát vagy metanarratívát igényelnek. Pontosan mindezek elvesztéséből következik a posztmodernitás

alapdefiníciója: „A végsőig leegyszerűsítve, a posztmodern mint a metanarratívákkal szembeni kételkedést határozom meg.[2]

Ezt a veszteséget az olyan hagyományos metanarratív fogalmak „végeként” vagy „halálaként” szokás leírni, mint az Isten, az Ember, a Haladás, a Társadalom és a Történelem.[3] Ennek az apokaliptikus kultúraelméletnek Jean Baudrillard a vezető képviselője, de még ő is megtorpan azelőtt, hogy bejelentse a történelem halálát.

A történelemnek nincsen vége, hanem a szimuláció állapotában van úgy, mint egy olyan test amit hibernálva tartanak. Ebben a visszafordíthatatlan kómában minden ugyanúgy működik tovább mint korábban, végső soron akár még történelemnek is látszhat az egész.[4]

Véleményem szerint a történelem „hibernációja” nem egy visszafordíthatatlan kóma, hanem egy metamorfózis. Baudrillard apokalipszise nem a világ vége, ahogyan mi azt elképzeljük; a történelem megy tovább, a társadalom fennmarad stb, csak hogy ezek oly alapvetően megváltoztak, hogy manapság már csak a legnagyobb fenntartások mellett beszélhetünk róluk.

...történelem...

A „történelem” szó számtalan jelentéssel bír a filozófusok számára. A leginkább tradicionális megközelítésben, a „történetfilozófia” teleologikus kísérlet arra, hogy leírjuk és megmagyarázzuk az összes nagy esemény mögött húzódó kauzális erőket. Ennek az irányzatnak a példáit találjuk Kant, Hegel, Nietzsche és Marx munkáiban. Annak ellenére, hogy gyakran kiemelkedő munkákról van szó, éppen ezek a metanarratívák azok (evolúció, haladás, forradalom, végzet), melyek a posztmodernitásban megkérdőjeleződtek, és a történetfilozófiának ez az áramlata már jóval kisebb érvényességgel rendelkezik.

A filozófia és a történelem második találkozási pontja a historiográfia diszciplínája, mely alapvetően a korábbi történészek szövegeinek kritikája. Lényegében minden posztmodern történettudomány historiográfia, mivel hogy a múlt csakis szövegeken keresztül hozzáférhető a számunkra.[5] Ez vezet el bennünket a posztmodernizmus és az összeesküvéselmélet alapvető jellemzőjéhez, a történelem, a fikció és az elméleti kritika közötti határok összemosódásához.

A harmadszor, a történetfilozófia gyakran megkísérli a múltról szóló tudást lehetővé tevő feltételek leírását. Ilyenkor a történelemfilozófia az episztemológiába mosódik. Ez a tanulmány ezt a hagyományt követi, amikor a posztmodern állapot történelmi tudásának feltételeit kísérli meg leírni.

... és a Kennedy-gyilkosság

A John F. Kennedy gyilkosság körüli összeesküvéselméleti diskurzus a legteljesebb példája a múlt eseményeiről szóló tudás újfajta szerveződésének. Bár az összeesküvéselmélet egyidős a történetírással, mégis soha korábban nem voltak ennyire kidolgozottak és népszerűek mint manapság. 1963. November 22-e óta a „koherens valóságról alkotott képünk” komolyan kétségessé vált.[6]

Miért éppen ez az esemény? Először is, Kennedy volt, sok tekintetben, az első posztmodern elnök. Ő volt az első elnök, aki már a huszadik században született, az első szex szimbólum- és filmsztár-elnök, valamint az első, aki megértette és kihasználta a televízió hatalmát.[7] A Kennedy és Nixon közötti televíziós viták nagymértékben befolyásolták az 1960-as választás eredményét, ez volt az első alkalom, amikor a jelöltek képernyőre termettsége meghatározónak bizonyult.

Másodszor, a televízió (és jóval kisebb mértékben a többi tömegmédiium is) Kennedy halálát egy újfajta látványosság

prototípusává tette. „Egyedülálló kollektív médiakommunikációs tapasztalat volt, mely megtanította az embereket az ilyen történések újfajta olvasatára.”^[8] „Mivel erőszakos eseményről volt szó, a televízió ereje talán először itt mutatkozott meg a maga teljességében.”^[9]

Az új médium teljeskörű kihasználása kétféleképpen befolyásolta a történeti feljegyzések összeállítását. Először is a televíziós híradás, a nyomtatott sajtótól eltérően, képes volt az összes elérhető információ azonnali terjesztésére. Egy történet szerkesztésének és összeállításának folyamata sebtiben, élőben folyik, így az esemény megörökítése tele van ellentmondásos híresztelésekkel és szemtanúi beszámolókkal. Rendkívüli esemény idején, míg az írott sajtó tudósítói értesüléseiket történetekké szervezik, addig az élő televízió megteheti, hogy közvetlenül (két értelemben is: azonnal és a közvetítő kikapcsolásával) nyers adatokkal szolgáljon. A megörökítés multivokális, azaz „a sajtó jóval több tényről tudósított, mint amennyi valójában létezett”.^[10] Minden híresztelés és tévedés bevésődött az esemény „jegyzőkönyvébe”; a történet közvetlen megismerésére nem nyílik lehetőség.

Másodszor, a megörökítés szempontjából ekkor váltak döntő jelentőségűvé az olyan információs technológiák, mint az amatőr fotográfia és film. Kézenfekvő Abraham Zapruder nyolcmiliméteres Kennedy-gyilkosságról készített felvételének és a közelmúlt Los Angeles-i rendőrségi túlkapásáról készült amatőr videójának összehasonlítása.* Mindkét esetben a technológia magánalkalmazása a történeti feljegyzések összeállítása fölötti szakmai ellenőrzést gyengítette. Nem csak hogy lehetővé tették egyének számára, hogy rész vegyenek a történelem „megírásában”, hanem egyúttal megrengették a hivatalos dokumentumok tekintélyét is; a Zapruder film megcáfolta a Warren Bizottságot, a Los Angelesi videófelvétel pedig lejáratotta azt a bíróságot, amelyik felmentette a túlkapással vádolt rendőröket.

Az a hat-tíz másodperc 1963. november 22-én, amely idő alatt a Kennedy elleni támadás lezajlott, „a történelem legtöbbet

tanulmányozott néhány másodperce”.[\[11\]](#) Az ismeretek szerint a merénylet idején 82 fotós és filmes tartózkodott a helyszínen, a Dealy Plazán.[\[12\]](#) Megkísérelték a filmkockákon feltűnő minden egyes személy azonosítását, mindegyikük történetét szövetségi bizottságok, bűnügyi és polgári törvényszékek, a tömegmédiá, és legfőképpen egy csomó olyan magánember vizsgálta, aki nem volt elégedett a hivatalos jelentésekkel.

A 82 fotós és filmes csak egy elenyésző töredékét jelenti a megörökítések mérhetetlen tömegének. Emellett ott van még a többtucatnyi bizottság és törvényszék eljárása, melyek mindegyike száz- és ezerszámra termelte az oldalakat. Egy 1979-es adat szerint, a 4855 könyv és újságcikk.[\[13\]](#) Valószínűleg az eltelt tizenhárom év alatt ezrével nőtt az elemző oldalak száma, főleg ha figyelembe vesszük Oliver Stone JFK című filmjének sajtóját és a hírhedtsége oldalvizen profitot remélő összeesküvéselméleti munkákat. Don DeLillo *Libra* című regényében felvonultat egy Nicholas Branch nevű szereplőt, akinek a CIA alkalmazottjaként az a feladata, hogy megírja a merényletről a végső jelentést. Branch felettese, akit csak a Kurátorként ismerünk, korlátlan hozzáférést biztosít a titkos magán- és kormányanyagokhoz. És Branch csak ül egy irodában 125 ezer oldalnyi FBI irattal körülvéve.[\[14\]](#) A valóságban az oldalak pontos száma milliós nagyságrendű lehet, ha beleszámoljuk a bírósági és bizottsági anyagokat valamint a különböző titkosügynökségek iratait is, amiről az egyszerű halandó csak álmodozhat. Ahogyan Branch mondja: „lehetetlen abbahagyni az adatgyűjtést”.[\[15\]](#) Minden tanú, gyanúsított, nyomozó, dokumentum és bizonyíték történetét, minden személyt és intézményt, amely foglalkozott ezekkel, és mindenkit aki befolyással lehetett ezekre a személyekre, az összes "végtelen labirintust szövő" kapcsolatot fel kell térképezni és ki kell vizsgálni.[\[16\]](#)

Ez a vég nélküli útvesztő teremti meg a tudás pánikállapotát; minél többet tudunk, annál kevésbé lehetünk biztosak abban, hogy valamit is ismerünk. "Egy olyan univerzumban élünk, ahol egyre több és több az információ, ugyanakkor egyre kevesebb a

jelentés." [17] "Minél kevesebb ismerete volt, annál könnyebben tudott dönteni." [18] A posztmodern állapotban a történészek a szelektív tudatlanság gyakorlatával kell élnie, vagy hogy egy kevésbé negatív tartalmú kifejezéssel éljek, szigorú szerkesztőként kell bánnia az egybegyűjtött információkkal. David Belin, az összeesküvéselméletek egyik legtermékenyebb bírálója a következőket írja:

Szinte mindenki, aki azon dolgozik, hogy kiagyaljon egy elméletet, találhat egy-két olyan tanút, aki alátámasztja elképzeléseit. [19]

Ahhoz, hogy a (Kennedy) merényletről szóló tényeket megértsük – hogy hozzáférjünk a merénylet mögötti igazsághoz –, tisztában kell lennünk azzal, hogy tanúk ezreit hallgatták ki az ügyben, és ezek visszaemlékezései eltérnek egymástól. Ha az egyik problémát illetően az egyik tanúra hagyatkozunk, egy másik kérdésben pedig másvalakire, és szándékosan és tisztességtelenül figyelmen kívül hagyjuk az eltérő vallomásokot, akkor lehetséges úgy válogatni, hogy elő tudunk állni egy kétségtelenül logikus, bár hibás konklúzióval. [20]

A merényletről szóló összes szenzációkeltő könyv legjellemzőbb hibája az, hogy figyelmen kívül hagynak ismert tényeket. [21]

Belinnek tökéletesen igaza van, csupán az mulasztja el megemlíteni, hogy a kormányzati nyomozás, melynek védelmében fellép, maga is kivette a részét az önkényes válogatásból. Elismeri, hogy a hivatalos vizsgálatok is tökéletlenek, de azt nem, hogy felelősek lennének bármiféle torzításért. Akár szándékos és tisztességtelen a szerkesztési folyamat, akár nem, semleges semmiképpen sem lehet.

Az információbőség és az ebből eredő episztemológiai-történeti krízis állapotában a labirintuson keresztülvezető egyik út épp

annyira jó mint a másik, akár egy szövetségi felhatalmazással rendelkező szerv, akár egy magánember vezeti végig. Ez az, ami felvértezi az önjelölt revizionista történészeket, az összeesküvéselméletek gyártóit. A metanarratívák összeomlása után a történelem "kis", "népszerű" (popular) és "ellenálló" (resistant) narratívák csoportjaiból áll össze.[\[22\]](#)

Az összeesküvéselmélet gerilla történetírás. Bár a tudományos életen kívül áll, és nincs rajta a képzett történészek áldása, rendelkezik a történetírás három alapvető vonásával: a létező bizonyítékok és beszámolók kritikáját adja, új bizonyítékokat mutat be, és végül új értékeléseket készítenek.[\[23\]](#)

Ha a Warren jelentést vesszük a merénylet alapvető történeteként, akkor ez a három mozzanat az összeesküvéselméletek egy-egy periódusát jelenti: a hatvanas évek végéig a hivatalos szöveg kritikája volt a meghatározó irány; a nyolcvanas évek elejéig az új bizonyítékok gyűjtése folyt. Természetesen ez túlegyszerűsítés, nem a Warren jelentés a kritika központi tárgya. Minden egyes kritika igyekszik a jelentést megelőző munkával foglalkozni, minden új elmélet vagy minden egyes új bizonyíték létrehozza a kritika újabb rétegét, cizellálja a bírálatot.

Ugyanakkor az összeesküvéselmélet a posztstrukturalista értelmezés jellegzetesen amerikai, politikai és populista változata. Az összeesküvéselméletek alkotói, csakúgy mint a posztstrukturalista (vagy dekonstrukcionista) kritika, a törést, a diszkontinuitást, az ellentmondást, vagy a kivételek és mellékes dolgok mintázatát keresik a vizsgálat tárgyában, a szövegben, és új narratívát vezetnek a szövegen keresztül erről a pontról kiindulva.[\[24\]](#) A feljegyzésekben forrásokban megjelenő bármely ellentmondás, anakronizmus vagy inkoherencia az összeesküvéselmélet gyártói számára a koholmány, színlelés vagy a torzítás egyéb formájának nyomaként tűnik fel. A leplezés kísérletének árulkodó jeleként értelmezik ezeket.

A Warren Report szövegét kritikusai hasonlóan kezelik, mint Roland Barthes Balzac szövegét az S/Z-ben: az eredeti szöveg repedezett, a kritika behatol ezekbe a repedésekbe, míg végül maga a kritikus lép a szerző helyébe.[\[25\]](#)

A következő fejezetekben három különböző módon vonatkoztatjuk egymásra a posztmodern és az összeesküvéselméletet. A második fejezet, "A merénylő »identitása«" úgy tekint Lee Harvey Oswaldra, mint a "az egyén posztmodern eszméjének megtestesítőjére, akiben az én rögzítetlen".[\[26\]](#) Oswald személyisége egyszerre megsokszorozott és megosztott. Elemezni fogom azt a folyamatot, melynek során a neve, mint jelölő, elválk a konkrét jelölettől .

A harmadik és a negyedik fejezet, "Skizofréniás bizonyíték" és "Paranoiás narratívumok" a fent leírt értelmezési folyamatot tárgyalják. A megalapozott narratívumokat a bizonyítékok kezelésében elfogadott oksági minták megkérdőjelezésével kezdik ki. Ennek a folyamatnak az elméletbe foglalására a Gilles Deleuze, Félix Guattari valamint munkáiból kibontakozó skizofréniá elméletet használom, valamint Frederic Jameson Jacques Lacan interpretációját. A negyedik fejezetben Hayden White elméletének a segítségével az okság összeomlása ellenére is jelentkező narratívumok írása iránti igényt tárgyalom Don DeLillo, Thomas Pynchon és kritikusaik paranoia-elméleti megközelítésében.

A skizofréniát és a paranoiát sokan összekapcsolják; a pszichózisok különböző osztályozásaiban az egyik a másik egy megjelenési formája.[\[27\]](#) Deleuze és Guattari szerint ez két pólus, egymást kiegészítő, mégis ellentmondó törekvések arra, hogy elkülönítsük egymástól a dolgokat, ugyanakkor hogy át is hágjuk ezeket a határokat.[\[28\]](#) Éppen ez a kulcsa az összeesküvéselméleteknek és a posztmodern elméletének: a történelem, művészet, filozófia, zene stb. alapvető feltevései bírálatának vágya, miközben a ugyanazt tesszük, mint ami a kritika tárgya.

Munkám további részében sokat használom a pszichoanalízist, ezért fontosnak érzem, hogy mielőtt belevágnék szabadkozással kezdjem. Nem vagyok pszichoanalitikus, és az általam használt „skizofrénia” és „paranoia” fogalmaknak nem sok közük van a tényleges mentális betegségekhez. Érzésem szerint ezek a fogalmak a legmegfelelőbbek bizonyos diszkurzív/kognitív gyakorlatok leírására. Mindezzel nem azt állítom, hogy a világunk „beteg” lenne. Bizonyára vannak akik erre a következtetésre jutnak, de nekem nem ez a célom. Álláspontomat legjobban Jameson fogalmazza meg, amikor Lacan skizofrénia fogalmát vezeti be.

Lacan skizofrénia fogalmát nem azért tartom hasznosnak, mert meg vagyok győződve klinikai pontosságáról, hanem mert – mint leírás, és nem mint diagnózis – egy megvilágító erejű esztétikai modellt kínál számunkra.[\[29\]](#)

Pszichoanalitikus fogalmak ilyen, nem klinikai használata igen elterjedt a kortárs irodalom- és kultúrakritikában. A munkámban legtöbbször használt Jameson, Deleuze és Guattari, de rajtuk kívül még számos más szerző is, Freud és Lacan elméleteire alapozva építi fel kulturális és jelentésadási folyamatok modelljeit a terapeutikus használat figyelmen kívül hagyásával. A következő három fejezetben e megközelítéssel először Oswald személyiségének szétesését követem nyomon, majd az összeesküvéselmélet írás kettős mozgatójának leírásával folytatom. E kettősséget az okság skizofrénias törése valamint a narrativitást fikciós elemekkel helyreállító paranoiás kísérlet alkotja.

2. fejezet

A merénylő „identitása”

A személyiségnek el kell tûnnie[\[30\]](#)

A történelemmel összeolvadni annyi, mint elveszíteni az önazonosságot.[31]

A kortárs filozófia és kritikai elmélet feltárta a szubjektivitás összeomlását és elméletbe foglalta, miképpen építik fel külső erők és diskurzusok az ént. Lee Harvey Oswald identitása a beszámolóiban számtalan ok miatt kétségessé válik, és ez a feloldódás más személyekre és tárgyakra is áttérjed az összeesküvés utáni nyomozásokban.

A nyugati kultúrák hagyományában az agyban lakozik a tudat, az énazonosság kifejezője,[32] és ez megmutatkozik Kennedy és Oswald poszthumusz pályán is. A boncolás általános eljárása, hogy vizsgálatok céljából eltávolítják az agyat, amit a temetés előtt általában visszahelyeznek a koponyába. Ezt a műveletet egyaránt elvégezték az elnökön és állítólagos gyilkosán.

Kennedy agyát nem helyezték vissza testébe, hanem megőrizték a *National Archivesban* – valószínűleg a sérülések tanulmányozása céljából. Azonban az agy eltűnt, még mielőtt a Warren Bizottság vagy bármelyik másik vizsgálati szerv tanulmányozhatta volna.[33] Egyes feltevések szerint Robert Kennedy lopta el bátyja koponyáját, hogy megóvja a nyilvános mutogatástól.[34]

Oswald agyának története kevésbé szenzációs, de sokkal borzongatóbb. 1981-ben exhumálták a tetemét, hogy cáfolják az Oswald megszemélyesítőkről és hasonmásokról szóló híreszteléseket. A sírból kiemelt test ugyan Oswaldénak bizonyult, de elmulasztották megkeresni a boncolást végző orvosokat. Később mégis felkutatták az orvosokat, akik azt állították, hogy az agy eltávolítása megtörtént. Az Oswald Lee Harvey sírjából kiemelt tetem koponyája érintetlen volt.[35] Ez az első a „termékeny ellentmondások” sorában. Ha Oswaldnak fel is nyitották a koponyáját, meg nem is, akkor két Oswaldnak kell lennie.

Mikor az én hivatkozási központját, az agyat eltávolítják, a név is szabadon vándorol. „A nevek semmit sem jelentenek, üresek, nem

a lényeghez tartozók, egy adott névhez meghatározatlan számú megjósolhatatlan meghatározás kapcsolható.”[36]

A „Lee Harvey Oswald” nem egy személyt jelöl. Nem egy identitás abban a hagyományos, logikai értelemben, ahol egy dolog egyenlő önmagával. „Oswald”, sokkal inkább ellentmondásos szövegek egy készlete: dokumentumok, jegyzőkönyvbe vett cselekvések, fotók, személyes hatások, következmények. Ahogy DeLillo *Libra* című könyvének egyik összeesküvője mondja: „Csak papírokkal dolgozunk. Útlevelek, jogosítványok, telefonos noteszek... Egy embert vagy embereket egyszerű papírszemétből rajzolunk meg.”[37]

Azonban a történelmi feljegyzéssel mégsem ilyen egyszerű a helyzet. Mivel nem egyetlen alkotó – akár az „igazi” Oswald vagy összeesküvők egy csapata – hozza létre ezeket, azóta tele vannak termékeny ellentmondásokkal, melyek megkétszerező hatást váltanak ki, ahogyan Oswald agyának esetében. Az összeesküvés diskurzusába belépve, Oswald mindenhol „megkétszerezettnek” tűnik.[38]

Megtehetnénk, hogy bevezetjük az összes Oswaldról egybegyűjtött feljegyzést egy adatbázisba, ahonnan egy program összeállítaná az összes lehetséges Oswaldot. Minden egyes ellentmondás megkétszerezi az előállítható Oswaldok számát; minél többet tudunk, annál bizonytalanabbá válik a megismerhetőség. Következzék néhány olyan példa, amelyet a képzeletbeli Oswald-gyártó rendszerünk dobhatna ki.

Egy feljegyzés a tengerészgyalogsági orvosi kartonján említ egy sebhelyet az állkapcsán, amit a boncolási jegyzőkönyv nem említ.[39]

Az anyja szerint Oswald balkezes volt, a bátyja szerint viszont jobbkezes.[40]

Oswald tudott autót vezetni , – Oswald nem tudott autót vezetni.
[41]

Oswaldnak volt homoszexuális kapcsolata, – Oswaldnak nem volt homoszexuális kapcsolata.[42]

Oswald „borzas, ápolatlan és koszos”, miközben „megjelenése és ruházata egyaránt rendezett. [43]

Oswald szakállas volt, ám ugyanakkor túl gyér volt a szőrzete ahhoz, hogy szakállt növeszthessen.[44]

Oswald nyilvános beszédeket tartott a Szovjetunió mellett – és ellen.[45]

Oswald hibátlanul olvasott, írt és beszélt angolul és oroszul,[46] ugyanakkor diszlexiában szenvedett. [47]

Oswald szemei szürkék, kékek és barnák voltak.[48]

Oswald 5',[49] 5'3,[50] 5'7, 5'8, [51] 5'9, [52] 5'10, [53] 5'11, [54] 6'1, [55] 6'2[56] láb magas volt.

Hogy létrehozzunk egy Oswaldot, csak ki kell választani egyet minden bejegyzésből, és végig kell vezetni egy életrajzi, narratív vonalat a mátrixon. Még jobb, ha a bejegyzéseket kiválogatjuk, és mint hamis identitásokat rendezzük el, úgy kezeljük Oswaldot, mint egy „színészt a való életben”. [57] Oswald egyik kedvenc televízió-műsora az *I Leed Three Lives* (Hármas életet élek) volt, ami egy titkos FBI informátorról szólt, aki a Kommunista Pártba épült be.[58] A feltevés, hogy Oswald valamiféle hasonló játszmában vehetett részt, megkönnyíti néhány ellentmondó feljegyzés összeillesztését. „Viselkedésében mindig volt valami félig-meddig gúnyos. Nem mondhatta meg az ember, hogy most éppen komoly, vagy sem.” [59]

David Ferrie: Úgy tûnik, Ön színlel.

Oswald: Nem színlelek.

Ferrie: De, maga színlel.[\[60\]](#)

Ahelyett, hogy Lee Harvey Oswaldot, mint egy identitást konceptualizáljuk, lényét leírhatjuk cselekvéseivel.[\[61\]](#) Oswald egy sor tulajdonított és tulajdonítható cselekvés üres központja, egy felépített cselekvő, aki képes dolgokat megtenni.[\[62\]](#) Az én szimuláció, és a kérdés, hogy ezt a szimulációt a valódi Oswald végzi-e vagy egy külső erő, lényegtelen, mivelhogy az igazi Oswald kitörlődött. Oswald cselekvőségét intézmények hozták létre: a CIA, a KGB, Castro, a támogatói, az ellenfelei, az FBI, a Tengerészeti Hírszerzés, a Maffia, a Titkosszolgálat valamint számtalan magánterv, mely keresztezhetette a hivatalosokat.

Oswald autonómiáján akkor keletkezik a legnyilvánvalóbban rés, ha elfogadjuk, hogy egy titkos csoport ügynök-provokátora volt.[\[63\]](#) Ekkor minden neki tulajdonított cselekedetet a csoport parancsára hajtotta végre, hogy megalégedésükre szolgáljon, vagy az is lehet hogy a csoport intézte úgy, hogy egy bizonyos kép alakuljon ki róla. Ha beveszünk a képbe még egy titkos csoportot, vagy Oswaldot egy nem totálisan együttműködő cselekvőként képzeljük el, akkor hamis identitások újabb rétegeivel számolhatunk. Ha ezek a rétegek azt sugallják, hogy Oswald kettős- vagy hármásügynök volt – vagy esetleg annak képzelte magát –, az elmélet a hírszerzés és elhárítás területére, a totális szimuláció és meghatározatlanság területére hatol. Ha már egyszer lehetővé tettük a hírszerzési kapcsolat bevonását a magyarázatba, akkor a hamis identitások használata, a titkos szervezetek és a hihető fedőmagyarázatok összehangoltsága lehetetlenné teszi bárminek is a kiderítését.

„Az amerikai kémeknek nem egyszerű az életük. A legvalódibbak, de még azok felettesei sem tudják, hogy igazából kinek is dolgoznak.” – Vladimir Y. Semichastny, a KGB vezetője.[\[64\]](#)

Jim Garrison: Az CIA-nek dolgozó személyek gyakran nem is tudnak erről. Vegyünk egy embert, aki mondjuk egy

„Arabok a Világbékéért” nevű szervezetnek dolgozik, amit tulajdonképpen a CIA pénzel és felügyel, és ezen keresztül mozzgatják.

Kérdés: Anélkül, hogy tudná, mi is a valódi végső célja tevékenységének?

Garrison: Igen.[\[65\]](#)

Végső soron, a „valóság” nem csak hogy megismerhetetlen, hanem a létezése is kérdéssé válik. Egy az álarcok mögött megbúvó igazi létező elképzelése egyre kevésbé tartható fenn.

Gyakorlatilag, eléggé reménytelen kitalálni, hogy kinek is dolgozott Oswald, vagy egyáltalán, hogy mi volt a feladata. Igen valószínű, hogy a vége felé már maga Oswald sem tudta.[\[66\]](#)

Ugyanis egy ügynököt arra képeznek ki, hogy tagadja le az igazi énjét, és a fedősztorit vállalja sajátjának. A megoldás: pszichikai dzsiudzsicut kell alkalmazni – át kell verni a lendületét. Azt kell szuggerálni belé, hogy a fedőtörténete felel meg az igazi énjének, és nincs is másik énje.[\[67\]](#)

Mikor a feljegyzések tanúsága szerint két helyen egy időben volt jelen, ahhoz Oswaldnak nem csupán megosztottnak, ellentmondásosnak vagy külső erő alanyának – és azok eredőjének – kellett lennie, hanem megsokszorozottnak is.[\[68\]](#) Az ilyen feljegyzések mindenütt megjelennek a merénylet irodalmában és termékeny ellentmondásokként szolgálnak, ugyanakkor olyan fizikai lényeket teremtenek, melyekben Oswald neve és vonásai elvésznek. „A tökéletes név a multiplicitás azonnali megragadása”.[\[69\]](#) Ez egyaránt jelenti, hogy valaki megragadja – mind a meglátás, mind a megértés értelmében – a komplexitást az elnevezésen keresztül, valamint jelenti a személyiség széthullásával szembekerülő egyén pánik-állapotának nyugtalan hangulatát.

Oswald megsokszorozottá válik, egyfelől, mert ahhoz amit neki tulajdonítanak fizikai másolatok szükségesek, másfelől a neve körüli zavar következtében. Ő maga is számtalan álnevet használt, vagy legalábbis valaki létrehozta ennek bizonyítékait.

A nevek

A tengerészgyalogságnál Oswaldnak a következő becenevei voltak Shitbirt, Ozzie Rabbit,[\[70\]](#) valamint Oswaldskovich,[\[71\]](#) amit Oswaldkovitch-nak,[\[72\]](#) Oswaldskowich-nak[\[73\]](#) és Oswaldovich-nak[\[74\]](#) is írtak. Később életében a következő neveket használta, illetve használták rá: Harvey Lee Oswald,[\[75\]](#) Harvey Lee,[\[76\]](#) Lee Harvey,[\[77\]](#) Lee Henry Oswald,[\[78\]](#) Harvey Oswald Lee,[\[79\]](#) Harvey Oswald,[\[80\]](#) Leon Oswald (ez talán William Seymour, „Castro-ellenes aktivista” Oswald megszemélyesítése),[\[81\]](#) O. H. Lee,[\[82\]](#) H. O. Lee,[\[83\]](#) Lesley Oswald, Aleksei Oswald,[\[84\]](#) Alik,[\[85\]](#) Hiddel, A. Hidell, A. J. Hidell, Alek J. Hiddel, Robert Hidell,[\[86\]](#) Alek James Hideel, és Dr A. J. Hideel.[\[87\]](#) Oswald egyik tengerész bajtársa volt John Rene Heindel, akit Hidellként is ismertek.[\[88\]](#) Más neveket is tulajdonítottak Oswaldnak, ezek: D. F. Drichtal,[\[89\]](#) Lee Odum,[\[90\]](#) és Osborne.[\[91\]](#) E legutóbbi névvel összefüggésbe hoztak egy John „Jack” Bowen nevű CIA ügynököt, aki a Howard Bowen, Albert Alexander Osborne és Howard Osborne álneveket használta.[\[92\]](#)

A Lee Harvey Oswald név csak azután vált használatossá, miután az akkoriban Lee Oswaldként ismert embert tettével megvádolták. Ez is csak egy névváltozat, amit a jogi intézmények és a sajtó alkotott.

Valahányszor csak lehozták hallotta a nevét a tévében és a rádióban: Lee Harvey Oswald. Végtelenül idegennek hangzott. Nem ismerte fel magát a hosszú névben. Csak akkor használta a középső nevét, amikor arra valamelyik úrlapon külön rákérdeztek. Senki nem hívta ezen a néven. Most pedig minden ezzel volt tele. Ez szűrődött át a falakon,

riporterek nevezték így. Lee Harvey Oswald. Lee Harvey Oswald. Zavaró volt, butának és kitalálnak hangzott. Ők valaki másról beszélnek.[\[93\]](#)

Van egy férfi a CIA által a mexikói szovjet nagykövetség előtt készült képen, akit Lee Henry Oswaldként azonosítottak.[\[94\]](#) Ugyanezt az alakot nevezték Carlos Rigelnek,[\[95\]](#) Saulnak,[\[96\]](#) és T. J. Mackeynek.[\[97\]](#) Jóllehet ez utóbbi három kitalált alak, vagy álnév, amivel az adatforrás vagy annak a személynek az életét kívánták megvédeni. A másik két név amivel azonosították az alakot Jim Hicks[\[98\]](#) és Jack Ruby[\[99\]](#) aki azelőtt Jakob Rubinstein[\[100\]](#) volt.

Feltételezett Oswald álszemélyiségek Kerry Thornley,[\[101\]](#) William Gemelo,[\[102\]](#) Carlo,[\[103\]](#) Thomas Eli Davis,[\[104\]](#) aki Tommyként és T. E.-ként is ismert,[\[105\]](#) Larry Cranford,[\[106\]](#) Robert Allen Surrey,[\[107\]](#) Roy Milton Jones, akit csak Miltonként is emlegetnek,[\[108\]](#) Billy Lovelady,[\[109\]](#) Kerry Thornley,[\[110\]](#) James Lewallen, aki Lou, Lee és Leon néven is ismert,[\[111\]](#) és végül egy dallasi belvárosi autóügynök, Lincoln-Mercury.[\[112\]](#) Mind hasonlítanak Oswaldra, és legalább egyszer összekeverték vele őket.

Végül, Oswald temetési szertartását William Bobo névre rendelték, hogy elkerüljék a nyilvánosságot.[\[113\]](#) Oswald utolsó álneve és alakmása „Bobo” volt.

A „Lee Harvey Oswald” név a sajtó és a jogi intézmények azon törekvésének eredménye, hogy gátat vessenek az identitások áradatának, és egyetlen, a merényletért felelős cselekvőt hozzanak létre. Az összeesküvéselméleteknek, hogy megtámadják a hivatalos történetet, először fel kell darabolniuk a nevet, és új magyarázatokat kell kitalálniuk ezzel kapcsolatban.

A személyiség feloldódásának folyamata, amit Oswaldnál láttunk, ugyanúgy súlyt minden személyt és dolgot, ami bekerül az összeesküvéselmélet diskurzusába. Clay Shaw-t és Guy Bannistert,

a két állítólagos konspirátort gyakran összekeverik egymással, és így soha nem hagyható számításon kívül az a lehetőség, hogy a másikuk volt a tényleges elkövető.[\[114\]](#) A név egyedisége többé nem lehet biztos; a nevek vándorolnak az egyének között. Az egyének különböző nevek alatt működnek, mintha nevük csak egy bizonyos tevékenység elnevezése volna.

Ugyanígy a Watergate „vízvezeték szerelői”, a feltételezések szerint merényletre összeesküvő E. Howard Hunt és Frank Sturgis mindketten használták az Edward Hamilton álnevet.[\[115\]](#) Mivel az identitás logikájának sajátossága ($a = a$, Oswald az Oswald) elveszett, a tranzitív jelleg ($a = b$, $b = c$, ezért $a = c$) is eltűnően van. Hunt az Hamilton, Hamilton az Sturgis, de Hunt az nem Sturgis.

Már a merénylet dátuma is két dupla: 11. 22.,[\[116\]](#) de talán az élettelen dolgok közül a leglátványosabb megsokszorozódáson egy sült csirkéből, kukoricacsipszből és kólából álló ebéd után maradt szemét ment át. Az ebédet talán Oswald költötte el a gyilkosság előtt, talán valaki más. E maréknyi szemét ontológiai, episztemológiai és logikai válsága kicsiben modellezi a Kennedy-gyilkosság egészét.

Kilencből négy tanú úgy emlékezett, hogy a csirke maradéka a délkeleti sarok ablakában volt a kartontorlasz tetején. A négy közül egy ugyanitt látta a csirkét, csak hogy a földön. Egy tanú úgy látta, hogy a maradék a keleti faltól számított második ablakpárban volt. Négy tanú a harmadik ablakpárban látta az üdítős üveggel együtt. De egyikük sem látott másutt csirkemaradékot mint ahol meghatározta, és egyik sem nyilatkozott úgy, hogy elmozdította volna a csirkét...

Az összes tanú úgy emlékszik, hogy a csirke láb és a csontok ki voltak csomagolva, kivéve Studebakert, aki ragaszkodott ahhoz, hogy a csontok a papirzacskóban voltak.[\[117\]](#)

Hány csirke volt a helyszínen? Volt-e ott egyáltalán csirke? Mozgott volna? Hazudnának a tanúk? Miért? Talán megváltoztatták a vallomásokat? Ha így történt, akkor mi célból? Ahogyan Oswaldé, a csirke identitása, való lénye, igazolható, egyedi létezése is semmivé vált. Az egyediség eltűnt.

Akár emberekről, akár csirkékről, akár –mint a következő fejezetben–, puskákról és golyókról van szó, nem igazán beszélhetünk egyedi, konzisztens lényekről, és ez problémássá teszi az okok és okozatok kapcsolatáról szóló előfeltevéseinket. A következő fejezetet az okság összeomlásának szentelem.

3. fejezet

Skizofréniás bizonyíték

A skizofréniá pszichoanalitikuselmélete jó eszköz a posztmodern állapot tudása aspektusainak leírására, de nem úgy, ahogyan azt valaki az előző fejezet bizonyos megállapításai alapján gondolhatná – mint egy a megsokszorozott identitás/ személyiség témájának kezelésére –, hanem az okság válságának modellezésére. Ahogyan az első fejezetben már említettem, erre a célra Federic Jameson skizofréniá felfogását találtam a legalkalmasabbnak. Jameson alapvetően Lacan strukturalista Freud olvasatára támaszkodva írja le a jelentéseket, mint amit „a jelölők egymás közötti viszonya” teremt, és mint amik a nyelven kívül egyáltalán nem léteznek. A skizofréniá tapasztalat, vagy a józan paraszti ész alakította „okági láncolaton” belüli viszonyok széttörése. A skizofréniás tapasztalatok „távoli és kapcsolattal nem rendelkező jelölők törmelékei”, önmagukban álló dolgok összekötő magyarázatok nélkül.[\[118\]](#)

Az összeesküvéselméleti skizofréniás diskurzusra hozott példáim többnyire a bizonyítékok tárgyaira vonatkoznak. Ezen tárgyak bizonyítékként való felhasználása az okság köznapi felfogásán nyugszik. Például, Oswaldnak volt egy puskája; úgy találták, hogy az elnök halálát okozó golyót az ő puskájából lőtték ki; ebből

következően Oswald lőtte ki a golyót. Azonban a skizofréniás számára a tárgyak nem őrzik meg folytonosságukat egyik pillanatról a másikra; minden egyes tárgyról szóló beszámoló a „tisztá valamiség” („pure thisness”) tulajdonságával rendelkezik.[\[119\]](#) Még világosabb mindez, ha a történelem episztemológiájának egy klasszikus problémájára utalunk.

Ha elnézünk a tengerre és észreveszünk egy hajót, majd öt perccel később újra meglátjuk egy másik helyen, azt kell gondolnunk, hogy miközben nem néztünk oda bizonyára közbenső pozíciókat foglalt el.[\[120\]](#)

A skizofréniás nem érzi, hogy ezt kéne gondolnia: ő két hajót lát. A skizoanalízist általában összeesküvéselméletgyártók alkalmazzák, hogy megtörjék a hatalom narratívumát, de néha még az olyan anti-konspirációs irodalomban is feltűnik, mint az itt következő:

(Az összeesküvéselméletek kiagyalóinak) eltérő véleménye semmi lényegibből nem táplálkozik, mint az elégedetlenség halvány érzéséből, ami lényegivé egy ősi megfigyelésre való utalással válik: „Ahol füst van, ott tűznek is kell lennie.” Ahogyan a legtöbb régi bölcsesség, ez is megalapoz egy jó általános törvényt, de ez némely egyedi esetben félrevezető lehet. Valójában mindössze csak azt jogosult teljes bizonyossággal állítani, hogy ahol füst van, ott füst van.[\[121\]](#)

Mivel hogy az előző fejezetben főleg a nevekkel foglalkoztunk, vizsgáljuk meg a skizofréniás bizonyítékok közül elsőként az aláírásokat. Jacques Derrida az aláírást a jelek egy olyan fajtájának tartja, mely önmagában egyedi és inkonzisztens, de ami ugyanakkor egy konstans, mégis jelen nem lévő személy létezését implikálja.[\[122\]](#) Más szavakkal, minden alkalommal, amikor aláírom a nevemet, az némileg különböző lesz, de, az aláírás funkciójának megfelelően, olvasva engem jelöl, és azt a szándékomat, hogy kézjeggyemmel lássak el valamit, valamint hogy lehetek most bárhol, de létezniem kell, még hozzá az aláírás idején önmagammal azonosan. Ahhoz, hogy az aláírásnak jelentése

legyen, el kell fogadnunk a személyiségnek azt a konzisztenciáját, ami az előző fejezetben megkérdőjeleződött.

Az aláírások megbízhatóságának témája először a CIA árnyként való jelenlétének nyomán vetődött fel. Sok, az összeesküvéselméletekben megidézett személyről állították, hogy a CIA-nek dolgozik, csak hogy ez bizonyíthatatlan, mivel a CIA, természetesen, sosem vezet nyilvános foglalkoztatási iratokat.

Q: Mr. Miler, tudja Ön bizonyítani, hogy a CIA-nek dolgozott?

A: Mit ért Ön bizonyosság alatt?[\[123\]](#)

Itt lesz Mr. James Smith. Ő nem a hírszerzéssel van.

Tulajdonképpen a Smith nem is az igazi neve, és a CIA-nek dolgozik.[\[124\]](#)

Frank Sturgis: Soha nem írnék alá szerződést, mivel ha a CIA-nek dolgoznék, akkor nem is kéne aláírni semmit.[\[125\]](#)

Természetesen lennie kell valamiféle aktának, de annak meg kell felelnie a meggyőző tagadhatóság normájának, azaz hogy az operatív tevékenység leleplezése esetén a kormány azt állíthassa, nem is volt tudomása semmiről.[\[126\]](#) A nyom nyilvánossá is tehető, mivel csak a konspirátorok ismerik jelentését. A *The Crying of Lot 49* című klasszikus összeesküvés regényben a főszereplő, Oedipa Maas először egy bár mosdójában látja a hangfogós postakürtöt, az összeesküvés szimbólumát, és meghökkenve így kiált föl: – Istenem, hieroglifák![\[127\]](#) A *Librában* Oswald így morfondírozik magában: „Azt tudod, mikor akarnak tőled valamit az ügy érdekében. Küldenek egy szövegbe bújtatott üzenetet.”[\[128\]](#) Azonban a hieroglifák nem csak a regényekben jelennek meg. Először a Warren Bizottság tagjai, Hale Boggs képviselő és Allen Dulles a CIA egykori igazgatója közötti megbeszélésen találkoztam a fogalommal, és ekkor ismertem fel, mekkora jelentőséggel bírnak a CIA megbízási feljegyzései szempontjából.

Boggs: Vannak olyan ügynökök, akikről nincsen aktájuk vagy valami hasonló?

Dulles: A feljegyzéseknek nem kell papíron lenniük. De ha lenne is, a papíron is csak hieroglifák lennének, aminek jelentését csupán két ember ismerné, és az ügynökségen kívül senki más. Valaki megmondhatná, hogy ez és ez jelenti az ügynökünket, és valaki másik ugyanezt megmondhatja egy másik ügynökről.[\[129\]](#)

Az magától értetődő az írás használatában, hogy a szavakat általánosan ismert értelmükben használjuk, hogy világosan kommunikáljunk. Amikor ez kétségesse válik, minden szöveg gyanússá és végső soron megfejthetetlenné, olvashatatlaná válik. Természetesen a hieroglifáknak nem kell szavaknak lenniük. Általános eljárási gyakorlat, hogy a nyomozati szervek embereinek van egy kis jelük, egy aláírásféle, amivel megjelölik azokat a bizonyítékdarabokat, amivel foglalkoztak, így biztos, hogy ugyanaz a tárgy kerül a bíróság elé, mint amit a nyomozó talált. A megjelölés e láncolata a bizonyíték nyomonkövetésére szolgál, és a bizonyíték láncolatának nevezik. Természetesen az összeesküvéselméletgyártás során mindig rábukkannak a lánc szakadásaira, ami lehetőséget kínál a kipótolással és a koholmánnyal való magyarázatra. Itt van például Poe tiszt a dallasi rendőrségről, aki talált néhány töltényhüvelyt, amit feltehetőleg Oswald lőtt ki:

Van egy jel. Meggyőződése, hogy én helyeztem el ezeket, de nem tudnék megesküdni. Most már nem ismerném meg.[\[130\]](#)

Egy másik olvashatatlan, ám sokatmondó hieroglifát az összeesküvéssel vádolt Clay Shaw határidőnaplójában találjuk.

Shaw notesze, mindössze Egyetlen kivétellel, csak címeket és telefonszámokat tartalmazott. Ez az egyetlen kivétel egy üres lapon tűnt fel. Az oldalon Shaw kézírásával az „Oct” és a „Nov” rövidítések találhatók, melyek bizonyára októbert és

novembert jelentenek. Majd egy kiolvashatatlan firka után a „Dallas” szó állt odavésve.[\[131\]](#)

Jim Garrison, a szerző gondosan kerüli, hogy meggondolatlan kijelentéseket tegyen arra vonatkozólag, hogy az „Oct” és a „Nov” rövidítések arra vonatkoznak, ami helyett rendszerint állni szoktak, azonban az „olvashatatlan firka” szerinte a merényletre vonatkozó összeesküvés szándékának rejtjele.

Shaw volt az egyetlen letartóztatott a merénylet vizsgálata során, Oliver Stone *JFK* című filmjének is ő a kulcsfigurája. Garrison Shaw elleni érvelésének alapja egyetlen kézjegy. Tulajdonképpen Garrison azt állítja, hogy egy Clay Bertrand néven ismert személy (az ő elmaradhatatlan névváltozatai: Clem Bertrum, Clay Bertrum, Clem Bertrand,[\[132\]](#) valamint Alton Bertrand[\[133\]](#)) találkozott Oswaldal, David Ferrie-vel és Castro-ellenes kubaiakkal, hogy kiterveljék a merényletet. 1963 november 22-én Bertram/Bertrand/Bernard felhívta Dean Andrews new orleans-i ügyvédet, hogy felkérje őt Oswald képviselőjére.[\[134\]](#)

Garrison egész magyarázata azon nyugszik, hogy azt hitte Shaw volt Bertrand.[\[135\]](#) Csakhogy erre a személycserére nem tudott elfogadható bizonyítékkal szolgálni. „Senki sem engedélyezné nevének használatát, vagy írna alá egy titkos nyilatkozatot.[\[136\]](#)

Az aláírás nélküli nyilatkozat nem hiteles, de ugyanakkor minden aláírás sem hiteles. Garrisonnak birtokában van Shaw újlennyomat-nyilvántartási lapja, amit letartóztatásakor készítettek. Ezen Shaw aláírása is szerepel. Az álnevek rovatba beírta a Clay Bertrand nevet is, de a vezetőbíró elutasította, hogy ezt a lapot felvegyék a bizonyítékok közé. A bíró egyszerűen nem hitt a letartóztató tiszt beszámolójának, ugyanakkor nem vonta kétségbe, hogy Shawnak a lapon szereplő aláírása hiteles.[\[137\]](#) Ez végső soron paradox állapotba hozza az aláírást, és egy lépéssel közelebb is visz funkciójának összeomlásához.

Dean Andrew vallomása a lehető legjobb Garrison számára, ugyanis ezzel a Clay Bertrand név olyan fénybe került, mint az Oswald név tanulmányom első fejezetében. A név személyről személyre száll, és teljes elkopása fenyeget.

Andrews először azt állította, hogy nem tudja megmondani, Shaw Bertrand volt-e vagy sem, majd kijelentette, hogy Clay Bertrand egyáltalán nem is létezik, végül azt mondta, hogy Bertrand igazából Eugene C. Davis. Igyekezett mindent „ráverni” a Clay Bertrand névre amit csak lehetett.[\[138\]](#)

Egy másfajta „kézjegy” – a feltehetőleg Oswald által használt – Mannlicher-Carcano gyártmányú puska sorozatszám. A sorozatszámnak olyan egyedi jelölésnek kéne lennie, mely megkülönbözteti a darabot, melybe beleütötték, a puskán lévő szám azonban ennek nem tett eleget. A Mannlicher-Carcano egy olasz puska volt a második világháború idején, melyet több cég is gyártott akkoriban, hogy kielégítsék a hadsereg szükségleteit. Erről J. Edgar Hoover azt mondta a Warren Bizottságnak, hogy, „Mivel több vállalat is gyártotta ugyanazt a fegyvert, azonos sorozatszámok jelentek meg azokon a fegyvereken, melyeket egynél több cég is gyártott.”[\[139\]](#) Más szóval, a sorozatszám többé nem feltétlenül az egyediség jele, ez is megsokszorozottá válik.

Még egy kézjegyszerű nyom társult Oswald puskájához, a merénylet után a puskatuson talált tenyérlenyomata. Már maga a lenyomat létezése is gyanús, mivel a nyomot ragasztószalaggal veszik le, aminek során az „eredeti” megsemmisül.[\[140\]](#) Továbbá, ha feltesszük, hogy a lenyomat ténylegesen a puskán volt, akkor sem szerezhetünk bizonytságot arról, miképpen került oda. Oswald letartóztatása után Dallas rendőrfőnöke egy sajtótájékoztatón bejelentette, hogy „Megtaláltuk a puskát. Ha rajta van Oswald ujjlenyomata, akkor meg van oldva az ügy.”[\[141\]](#) A „ha rajta van” nyilvánvalóan azt jelenti, ha megtalálják, de jelenthet mást is. Az ujjlenyomat olyan bizonyíték, amelynek útja nem követhető nyomon, mivel nem lehet megjelölni. Nagyon is elképzelhető, hogy a lenyomatot azért tették a puskatusra, hogy Oswald nyakába

varrják a gyilkosságot.[\[142\]](#) Talán úgy csinálták, hogy elvitték a puskát a dallasi hullaházba és rányomták Oswald tetemének a kezét.[\[143\]](#)

A kéznyomat tisztán példázza a skizofréniás törést: egy rendes oksági magyarázat – Oswald kéznyomata a puskán van, tehát megérintette, és elsütötte – egyre kevésbé tekinthető olyan magyarázatnak, amely hihetőbb, mint bármely más magyarázat. A tárgy saját „tisztá valamiségében” megragadott, és nem köthető eseményekhez. A lenyomatnak, mint kézjegynek, Oswald jelenlétét és szándékát kéne jelölnie, éppúgy, mint egy aláírásnak egy szerződés alatt, azonban ennek nem tesz eleget. Éppen ellenkezőleg, kétes létezése kiindulási pontként szolgál az ellen-narratívák számára: a konspirátorok befolyásolni tudták Dallas rendőrségét, és Oswaldot akarták inkriminálni, úgy hogy a puskát a hullaházba vitték, vagy valahogy máshogyan hamisították rá a lenyomatokat. A narratívum átírásának e fajtája lesz a következő fejezet fő témája.

A Kennedy-gyilkosság talán leginkább hihetetlen bizonyítéka a „varázsgolyó”, a továbbiakban CE 399-es (a 399-es számú tétel a Warren Bizottság bizonyítékaiból). Ez a lőszer állítólag Kennedy és John Connally texasi kormányzó hét sérüléséért felelős, valamint négyszer változtatott irányt; mégis szinte teljesen ép állapotban volt, amikor megtalálták. Mindezek miatt a lőfegyverek történetének legkülönlegesebb tárgyaként tartják számon.[\[144\]](#) Mindamelllett, hogy ezek a látványos vonások nem relevánsak a számunkra, azonban a CE 399-es bizonyíték útja és, hogy bizonyító erejűnek tartjuk-e vagy sem ezt a tárgyat, az már igenis jelentős.

Darell Tomlison talált egy lövedéket egy hordágyon a parklandi kórházban, ahova Kennedyt is és Connallyt is szállították. Átadta a golyót O. P. Wrightnak, a kórház biztonsági szolgálata igazgatójának. Sem Tomlison, sem Wright nem azonosította a CE 399-est az általuk kezelt lövedékként.[\[145\]](#) Tulajdonképpen Wright azt mondta a CE 339-esről, hogy „egyértelműen nem az amit

Tomlison átadott neki”, és hogy az a lövedék, amit ő talált, egy csúcsos .30-as volt és nem egy lekerekített 6.5 milliméteres, mint a CE 399-es.[\[146\]](#) Még ha ez is az a golyó, amit Parklandben találtak, akkor is valószínűbb, hogy „egy Roland Fuller nevű kétéves gyerek hordágyán találták, akit éjjel 12:54-kor vittek be a Parkland sürgősségi osztályára, egy komoly vágással az állán.[\[147\]](#)

Mármost, ha elfogadjuk, hogy a CE 399-est Parklandben találták, és hogy a legnyilvánvalóbb úton került oda (ezt hamarosan megkérdőjelezzük), úgy, hogy Oswald puskájából Kennedyt átütve került Connallybe, még mindig nem találtunk választ arra, hogy hogyan került Roland Fuller hordágyára. A bizonyíték útjában túl sok törés mutatkozik ahhoz, hogy kezelhető legyen.

Egyetlen dolog van, amit a kritikusok nem kérdőjeleztek meg a CE 399-essel kapcsolatban, ez pedig az, hogy Oswald puskájából lötték ki. A lőfegyver golyón hagyott egyedi nyomai, mindeddig vitathatatlan nyomokat jelentenek. Ezen kívül azonban semmi más nem lehet biztos ezzel a tárggyal kapcsolatban. Egyáltalán nincs rá bizonyíték, hogy 1963 november 22-én lötték ki,[\[148\]](#) hogy Kennedybe és Conallyba lötték-e volna,[\[149\]](#) hogy valamelyikükben (vagy bármely tárgyban) elakadt volna, és végül, hogy egyáltalán Oswald lőtte-e ki.

Még a kifejezés is, hogy „Oswald puskája”, amit gondatlanul én is használok, számtalan skizofrénias fogódzót nyújt.

Egy másik bizonyíték, amit a (Warren) Bizottság vert nagy dobra egy fénykép, amin Oswald látható egy puskával a kezében. A Bizottság kritikusai közül sokan megkérdőjelezték a fotó eredetiségét. Tekintet nélkül arra, hogy a fotó eredeti-e, lényegében teljesen irreleváns, hogy övé volt-e a fegyver. Az FBI fotószakértői azt vallották, hogy nem tudják megállapítani, hogy az Oswald kezében lévő puska a hatodik emeleten talált Mannlicher-Carcano-e. Sőt mi több, a fénykép 1963 március 31-én készült. Még ha a

fotó eredeti is, az aligha bizonyítja, hogy a következő novemberben még mindig a tulajdonában volt a fegyver.[\[150\]](#)

A fénykép (Oswaldról amint a puskát és egy pisztolyt tart, amivel talán ő ölte meg a Tippit nevű dallasi rendőrt) pusztán az jelöli, hogy *a fotó készülte idején* tulajdonában voltak azok a fegyverek; valaki ellophatta a puskát és használhatta is, vagy a puska lehet hogy nem is az ami most a rendőrség kezében van.[\[151\]](#)

Ahogy a tényérlenyomat, ezeknek a bizonyítékoknak a történetében mutatkozó törések is újabb kiindulási pontot biztosítanak új „röppályák” számára, olyan narratívák számára, melyek megkérdőjelezik a hatalom igényét a „józan ész” kizárólagos képviselőjére. Például, ha megengedjük azt a lehetőséget, hogy Oswald március és november között túladott a puskáján, akkor számtalan újabb történet megírására nyílik lehetőség. Új különféle cselszövéseket képzelhetünk el, melyben változatlanul ugyanaz a fegyver szerepel, és ugyanúgy csöbe akarják húzni Oswaldot.

Tévedések, textualitás és kísérleti írás

A „tévedés” az operatív szó mindenféle takargatásra.[\[152\]](#)

Amint már az első fejezetben említettem, a paradox, illogikus és skizofrénias JFK archívum megértésére tett minden erőfeszítés valamiféle szerkesztési gyakorlatot feltételez. Minden egyes ellentmondás valamelyik tagját előnyben kell részesítenünk a többivel szemben, úgy kell venni, mint az eredetit, az igazit, így a többit, mint hibát figyelmen kívül hagyjuk. Ez a gyakorlat inkább a történet leegyszerűsítésére törekvő anti-konspirációs irodalomban általános, míg az összeesküvéselméletekben rendszerint olyan töréspontoknak tekintik ezeket az ellentmondásokat, ahol valamiféle szimulációnak kell lennie (például a puskán talált tényérlenyomat, vagy Oswaldról készült puskás fotó esetében).

Már mutattunk be példákat az antikonzpirációs irodalomból, David Belin és Stephen White munkáiból, de az itt következő munka különösen figyelemre méltó, mivel a merénylet diskurzusán kívülről próbálja megközelíteni a témát. A szerző egy Harrison E. Salisbury nevű hírlapszerkesztő, aki interdiszciplináris, kommunikációról és a Kennedy-gyilkosságról szóló cikkgyűjteményében éppen az én „produktív ellentmondás”-elméletem ellen érvel, amikor azt állítja, hogy a „hibákat” meg lehet, és kell találni, és ezeket ki kell szűrni a feljegyzések közül, annak érdekében, hogy az archívum koherenssé válhasson. A New York Times, a „tények napilapja” szerkesztőjeként célkitűzése, hogy megbízható archívumot állítson össze a jövő történészei számára. Azonban a posztmodern kor információinak komplikált státusza túlságosan is nagy fenyegetést jelent programja számára, ahhoz elfogadhatjuk.

Idővel egyre új hipotéziseket állítottak fel arra a feltételezésre alapozva, hogy a tényleges lövéssel kapcsolatos beszámolóknak mutató eltérések nem egyeztetetők össze – eltérések a golyók számát illetően, ellentmondó rendőri nyilatkozatok az ujjlenyomatokról és tenyérlenymatokról, a lövések becsapódási szögének, a puska elsütéséhez szükséges időnek ellentmondásai stb. Mindezeket az ellentmondásokat vizsgálat alá vették. Végül egyik sem bizonyult fontos következményekkel járónak. Legtöbbjük elhamarkodott vagy pontatlan nyilatkozatokból indul ki, melyek a merényletet követő korai órákban születtek.[\[153\]](#)

A legtöbb anakronizmus kisebb hibákból és pontatlanságokból ered, melyek valójában csupán túlhajszolt és izgatott riporterek kapkodásából származik, vagy olyan alacsonyabb beosztású tisztektől, akik hirtelen kerültek az országos érdeklődés középpontjába, és felkészültségük elégtelennek bizonyult ahhoz, hogy józan és előítéletektől mentes nyilatkozatokat tegyenek. Később ezekkel kívánták igazolni a vallomások közötti ellentmondásokat, bizonyítani azt, hogy a rendőrség Oswaldot igyekezett gyanúba keverni, végső soron ezek segítségével próbáltak valamiféle összeesküvést leleplezni.

Visszatekintve a hibák nem tűnnek végzetesnek. Egy átlagos ügyben nem lennének ennyire kirívóak, csakhogy ez egyáltalán nem volt egy átlagos ügy. Az Egyesült Államok elnökének rejtélyes és megrázó haláláról volt szó. A feljegyzéseket újra és újra felülvizsgálják. Végül még a tipográfiai hibák is árulkodó jelekké válnak.[\[154\]](#)

A hibáknak nyilvánvalóan „bizonyított jelentőségük” van. A tipográfiai hibák nagyon jelentősek, mivel feltárják a nyelv közvetítő szerepének állandó jelenlétét. Megkérdőjelezzik az abszolút valóság valamennyi elméletét, valamint szembesít annak a felvetéssel, hogy minden csak diskurzus / szöveg / nyelvjáték. A *The Crying of Lot 49* című regényben az első arra utaló jel, hogy a világ mégsem az, aminek látszik, hogy valamiféle terv létezhet, egy postabélyegző felirata: „Jelentsen minden obszcén küldeményt postamesterének.”[\[155\]](#)

(Talán nem érdektelen megjegyezni, hogy az általam használt Microsoft Word 5.5 IBM PC-re írt szövegszerkesztő szoftver helyesírás-ellenőrző programja nem ismeri fel a „posztmodern” szót, helyette a „postamestert” ajánlja fel javításnak. Azt hiszem Pynchont igazán szórakoztatná ez az egybeesés.)

A történelem csakis szövegeken keresztül hozzáférhető,[\[156\]](#) és Salisbury nem tud elképzelni a klasszikus, mitikusan őszinte zszurnalizmuson túli szövegformákat. Tulajdonképpen a Kennedy-gyilkosságra leginkább illő szövegforma a kísérleti regény lehetne. Pynchon, DeLillo és Burroughs már feltűntek ebben a tanulmányban, Joyce-ot számtalanszor idézi DeLillo: „Branch meg van róla győződve, hogy ez (a merénylet archívuma) lenne az a mázsás regény amit Joyce írt volna, ha történetesen megéri a száz évet és Iowába költözik.”[\[157\]](#)

Derek Pell a legtudatosabb kísérleti író, aki közvetlenül foglalkozott JFK halálával; *Assassination Rhapsody*-ja (Merénylet rapszódia) különféle manipulációknak veti alá a Warren jelentés

szövegét. Például az itt következő részlet *A varázsgolyó lipogrammája* című fejezet minden bekezdésének első mondata.*

the magic bullet
(-a) the voodoo bullet
(-a,b) the voodoo missile
(-a,b,c) the voodoo missile
(-a,b,c,d) the ghostly missile
(-a,b,c,d,e) this ghostly thing
(-a,b,c,d,e,f,g) this spooky thing
(-a,b,c,d,e,f,g,h) it's spooky [158]

Bár Pell munkájának részletes elemzésére itt nincs módunk, annyit azért érdemes megjegyezni, hogy ebben a fejezetben minden egyes bekezdés ugyanazokat a sorokat ismétli úgy, hogy azokat a szavakat, melyek a felsorolt betűk egyikével kezdődnek, mindig helyettesíti egy szinonimával vagy kifejezéssel. A lipogramma technikája jól modellezi a híresztelés és a szóbeszéd folyamatát, a történelmet, mint a szövegváltozatok játékát. Hasonlatos ahhoz a gyermekjátékhoz, ahol a sor elejéről induló mondat fülből fülbe sűgva jut el az utolsó emberig, akinél a közleménynek rendszerint már semmi köze sincs a kiinduló mondathoz.

Pell könyve mellett a *Libra* két szakasza is támogatja azt a gondolatot, hogy a Kennedy-gyilkosság diskurzusa nem felel meg a textuális áttekinthetőségről és a forrásanyagok valóságáról szóló salisbury-i elméletének. Az első szakasz Oswald diszlexiájával foglalkozik, ami illeszkedik az olvasásról alkotott posztstrukturalista képéhez, és bemutatja a szavak, mint jelek skizofréniás széthullását.

Nem látta tisztán, melyik képhez melyik szó tartozik. Egy szó egyben képe is a szónak. Csak űrt látott, hiányos vonásokat, a többi megpróbálta kitalálni. [159]

A második a *The Historic Diary of Lee Harvey Oswald* (Lee Harvey Oswald történelmi naplója) címen ismert munkának a vizsgálata (amit természetesen nem biztos, hogy ő maga írt). Ezt nem DeLillo találta ki, a Warren jelentés hosszú változatából származik. Olyan szövegnek hangzik ez, melyben a szerző komolyan meg kellett hogy birkózzon az írással, ez Salisbury bizonyára hidegen hagyná.

A főként nyomtatott betűkkel írt sorok kuszák és dőltek. A lapokra annyi szót zsúfoltak, amennyit csak lehetséges a tetejétől az aljáig, az egyik szélétől a másikig. Elmaszatolt szavak, egymásba folyó szavak, javítási és betoldási kísérletek, kihagyások a kéziratban, az egész ziháló furcsa töredékekből áll össze.[\[160\]](#)

És végül, ha az eredeti Dallasból érkező híradásokat összegző nyelvre tekintünk, akkor a hibák tûnhetnek akár következetesnek is. Következetesen tényként szólnak az értesülésekrõl. Nagyon ritkán fordul elõ olyan megfogalmazás, hogy „valaki ezt mondta, valaki más pedig azt”. A fejsérülésekrõl szóló beszámolók között nincsenek egymásnak ellentmondó, egymással ütközõ beszámolók, sokkal inkább azt találjuk, hogy folytonos mozgásban vannak, majd eltûnnek.[\[161\]](#) A Texasi Tankönyvlerakatban talált puskáról szóló újságcikkek egy összevetése az újságírási gyakorlat jellemzõibõl indul ki, de hamar a fegyver kaméleon-természeténél köt ki.

Az elsõ híradás a merényletrõl még azt közölte, hogy a rendõrség egy angol .303-as puskát talált (...) A fegyver hamarosan Mauserré, majd Mannlicher-Carcanová változott.
[\[162\]](#)

Természetesen a puskából kilõtt lõszer is hasonló metamorfózison ment át.[\[163\]](#)

Az összeesküvéselméletek skizoanalízist alkalmaznak – vagyis az információ posztmodern rendszereinek skizofrénias természetét használják ki –, hogy tetten érjék és kiterjesszék a hivatalos narratívában található töréseket. Ha ésszerűen alátámasztható az, hogy Oswald nem volt mindig ugyan az a személy, vagy hogy a bizonyítékot meghamisították, megváltoztatták, a nyomokat eltorzították, stb, valamint hogy minden egyes hozzáférhető információt a hatóságok állítottak elő, akkor minden az ellenkezője annak, amit el akarnak hitetni. Például Oswald tenyérnyomata azt jelzi, hogy valaki megkísérelte ráterelni a gyanút. Az „ellenkezője” itt nem a legmegfelelőbb kifejezés, hiszen minden törésből számtalan lehetséges történet eredhet: lehet, hogy Oswald érintette meg a puskát, de nem tudni, mikor.

A totális skizofrénia állapotában írni lehetetlen. Ahhoz, hogy egy történetet elmondjunk, szükség van a tárgyak és a személyek valamiféle minimális kontinuitására. És ezt a kontinuitást az imént bemutatott törések ellenére is fent kell tartani. A narratíva helyreállításának logikáját a következő fejezet tárgyalja.

4. fejezet

Paranoiás narratívák

Hogyan lehet a feljegyzéseket rendezni a kauzalitás skizofrénias széthullása után? Nincs narratíva kauzalitás nélkül, de a józan paraszti ésszel megismert kapcsolat ok és okozat között elértéktelenedett, és ezzel az egyes események közötti összefüggések teljesen viszonylagossá váltak. Más szóval, az lehetetlen, hogy ne legyen kapcsolat az események között, ugyanakkor lehetetlenség választani a végtelen számú elképzelhető kapcsolat közül. Akkor miként is írják a történelmet?

Ha az összeesküvéselmélet rátalál egy törésre az események hivatalos sorában, akkor képes erről a pontról továbbindulva egy másik pályán továbbvezetni a történetet. A skizofrénias

szétdaraboltság nem támogathat bármilyen elméletet, a kontinuitást valamiféleképpen fent kell tartani, hogy „a kimenetek egymásmellettségét eseménysorra fűzzék”, és történeteket építsenek fel.[\[164\]](#) A kontinuitás fenntartása egyfajta kiegészítési művelet; alapvető az összeesküvéselméletek számára, mégis idegen tőle, ellentmondásban van a skizofrénias törések leleplezésével, ami ugyanennyire meghatározó a számára. A „hit ugrása”, ami ilyen helyzetben szükséges a narratívum megalkotásához, paranoiás.[\[165\]](#) Hinni kell a terv létezésében ahhoz, hogy írhasak róla. A paranoiás képzelet teremt meg azt a magot, ami köré a narratívumot építeni lehet. „A fikció menti ki a történelmet saját zavarodottságából.”[\[166\]](#)

A narratívum formázza meg az események testét, ami ennek elsődleges referenseként szolgál, és átalakítja az eseményeket a jelentések mintáira utaló jelzéseké, úgy ahogyan arra a tények valóságû leírása sosem lenne képes.[\[167\]](#)

A valós események ábrázolásakor még egy érték kapcsolódik a narrativitáshoz, mégpedig annak a vágnak a beteljesítéséből ered, hogy a valós események koherens, integráns, teljes és lezárt képet mutassanak az életről, és ez csakis és kizárólag képzelt lehet és semmi más.[\[168\]](#)

A posztmodern archívum az, amit Deluze és Guattari rizómának hív, egy olyan hálózat, ahol minden pont potenciálisan összekapcsolható bármely másikkal, és amiben nem léteznek állandó kapcsolatok.[\[169\]](#) Miben különbözik az anarchiától a végtelen, és végtelenül rugalmas hálózat? „Amikor egyszerre minden összefügg egyetlen stabil középpont nélkül, akkor hogyan rendezhetők és igazgathatók az alkotóelemek?”[\[170\]](#) „Semmi sem rémisztőbb egy középpont nélküli labirintusnál.”[\[171\]](#)

A kísérleti regény vizsgálata után úgy tûnik, hogy ebben az új helyzetben a történetmondás valamilyen új formája lenne a megfelelő. Deluze és Guattari is erre jutnak, amikor azt mondják, hogy „a rizómát nem nyomvonalként, hanem térképként kell

olvasni”.[\[172\]](#) Más szóval, az olyan multi-direkcionális munkák, mint amiről ők is beszélnek, nem azt tűzik célul, hogy egyetlen narratív ösvényt találjanak.

Sylvia Meagher *Subject Index to the Warren Report and Hearings and Exhibits* (Tárgymutató a Warren Jelentéshez, meghallgatások és bizonyítékok) című munkája a legfontosabb hozzájárulás a merénylet diskurzusának feltérképezéséhez.[\[173\]](#) Meagher Jorge Luis Borges hős könyvtárosainak valós megtestesülése.[\[174\]](#) A Tárgymutató összeállításának fáradságos munkája nyitott utat a későbbi elméletgyártók számára.

Meg kell jegyezni, hogy a *Hearings and Exhibits* mélyreható vizsgálata monumentális feladat, mely magába foglalja a huszonhat vaskos kötet húszezer oldalának és több mint tíz-millió szavának igazgatását. Kevés embernek van elég ideje vagy kitartása egy ilyen feladat elvégzéséhez. Akár egyetlen bizonyíték egy vagy akár két különálló elemének együttes tanulmányozása akadályokat állít elénk, ha el akarjuk dönteni van-e valamiféle megfelelés a nyers adatok és a bizottsági beszámoló között. Egy ilyen világosan körülhatárolt témájú tanulmány nem kívánna ekkora időráfordítást, ha a Bizottság nem mulasztotta volna el, hogy tárgymutatót mellékeljen a kiadványhoz, melynek segítségével nyomon lehetne követni minden egyes bizonyítékkal kapcsolatos releváns vallomást és dokumentumot. Az osztályozatlan, feltáratlan adatok nyers tömege elég ahhoz, hogy elrettentsen a leltár elvégzésétől. Valamit végigkövetni a Jelentésben megfelelne egy olyan kísérletnek, hogy valaki egy betűrend és címszavak nélküli, random módon szerkesztett Encyclopedia Britannicában próbálna utánanézni egy információnak.[\[175\]](#)

(Meagher) 1964-ben látott neki a Warren Bizottság eredményeinek hosszú és beható tanulmányozásához, majd 1966 márciusában csendben meg is jelent a 150 oldalas *Subject Index to the Warren Report and Hearings and*

Exhibits című könyv, egy teljességgel nélkülözhetetlen útmutató, aminek összeállítását a Bizottság egyszerűen elmulasztotta. A Jelentésben nem volt kommentár, semmiféle „vita”, még egy értékelő előszó sem, csupán egy „Magyarázó megjegyzések” című rész néhány technikai információval. Azonban Sylvia Meagher Tárgymutatója a Bizottság kritikusai fegyvertárának legfőbb eszközévé lett. A szerző reményeinek megfelelően, és a Bizottság félelmeit valóra váltva, lehetővé tette az emberek számára, hogy „próbára tegyék a Warren Jelentés szerzőinek állításait és következtetéseit a saját független ítéleteikkel szemben, a forráshűség és az elfogulatlan válogatás szempontjából.”[\[176\]](#)

A Tárgymutató, mint térkép, lehetővé teszi a navigálást az adatok hálózatában, ugyanakkor nem határozza meg a végállomást. Úgy ássa alá a Warren Jelentés tekintélyét, mint ahogyan egy térkép feleslegessé teszi az elirányítások bizonyos csoportját; megmutatja, hogy vannak más utak is ahhoz, hogy elérjük a célállomást, valamint hogy létezik még számos, legalább annyira érdekes állomás, mint a célpont.

Van egy ehhez nyilvánvalóan hasonló próbálkozás, amit azonban sosem publikáltak.

A kaliforniai Mrs. Marjorie Fieldnek *The Evidence* (A bizonyíték) sikerült rekonstruálnia a Warren Bizottság valódi jelentését, úgy hogy a bizonyítékok, a tanúvallomások huszonhat kötetét logikai- és időrendbe szedte. Ezt a kérlelhetetlen bizonyítást mind a mai napig elzárva tartják az amerikai néptől.[\[177\]](#)

Én magam ugyan kíváncsi lennék, hogyan próbálja meg Mrs. Field dióhéjjal kimerni a tengert, annak ellenére is, hogy teljesen megadja magát a narratíva utáni vágynak, és csupán egyetlen útvonalat követ a huszonhat kötetten keresztülvezető végtelen sok ösvény közül. A *The Evidence* most vagy egy arra vonatkozó

kísérlet, hogy helyreállítsa az archívum egyértelműségét és az időbeli linearitását, vagy arra irányul, hogy ezt teljesen romba döntse azáltal, hogy feltárja paradoxonjait.

Érdekes egyensúlyt talál Barthes az *S/Z*-ben az elbeszélés és a leképezés, valamint a koherencia megtalálása és lerombolása között. Miután darabokra törte a vizsgált szöveget, Balzac *Sarrasine*-ját, és minden egyes töredéket bevont kommentárral és elmélettel, egészként re-prezentálja a szöveget, majd számtalan útvonalat kínál más elrendezések készítéséhez, motívumok, elméleti közbevetései, és a töredékeknek adott címek szerint.[\[178\]](#) Az eredeti narratívum és a téma nem vész el, de csak egy lesz az útvonalak és végállomások számtalan lehetséges kombinációja közül.

A lista-szerkezet kínálta egyensúly egy másik lehetőséget kínál. Bernard Fensterwald *Coincidence or Conspiracy?* (Véletlen egybeesés vagy összeesküvés?) című műve úgy próbálja meg elkerülni a csapdát, hogy ő is előálljon egy maga által összerakott titkos tervvel, hogy az összeesküvés diskurzusába bevont személyekről – nyomozókról, tisztokról, áldozatokról vagy gyanúsítottakról – egyszerűen életrajzi vázlatokat közöl. Fensterwald nem próbálja meg feloldani a beszámolóok ellentmondásait, csak lehetséges kapcsolódásokra hívja fel a figyelmet. Maga a Warren Jelentés is hasonló konstrukció: a narratív jelentés csak egyetlen kötet, a maradék huszonöt könyv vallomásokból és fényképekből áll, abban a sorrendben, ahogy azok bizonyítékként a Bizottság elé kerültek. Ez a huszonöt kötet alkotja a nyomozás narratíváját (erről a szerkezetről még a későbbiekben szó lesz), amely azonban mindenekelőtt felsorolásként szolgál.

A felsorolás-forma látszólag nem szenved a kauzalitásnak a narratívát egyértelműen sújtó problematikusságától, azonban Hayden White szerint a felsorolások ugyanúgy az időrendiség előfeltevésén nyugszanak, mint a narratívák. Bármely felsorolás feltételez egy idő-koncepciót, például egy leltár az egyidejűleg

birtokolt dolgok felsorolása, amelybe a tulajdon változásának idejét jegyzik fel. White a felsorolás történetmondási potenciáljának példaként Joyce-t és Rabelais-t hozza, és ezekkel állítja párhuzamba a Kennedy-gyilkosság diskurzusát.[\[179\]](#)

Ahogy az Ulysses, a Kennedy-gyilkosság is „egyetlen nap története egy magányos város szélén”.[\[180\]](#) És ahogy az Ulysses, ez is kiterjed mindenféle tárgyra és tényre, melynek valamiféle befolyása lehetett annak a bizonyos napnak az eseményeire. A Warren Bizottság például ilyen dolgokat vonultat fel:

mikrofilm felvételek Oswald végtagjairól, szemérem szőrzetéről, egy fogtérkép Jack Ruby anyja fogainak állapotáról 1938-ból, részletes elemzés Marina Oswald terhességéről, sikamlós fotók Jack Ruby éjszakai bárjának sztriptíz táncosnőiről, vonaljegyek Rubytól az ötvenes évekből, Oswald oltási bizonyítványa és Marina barátnőinek írt magánlevelei.[\[181\]](#)

DeLillo az összeesküvési diskurzust „Amerika Joyce-iánus könyvének” nevezi, „a regény, amiből semmi sem marad ki”.[\[182\]](#) De valaminek mindig ki kell maradnia. Az Ulyssesnek, legfeljebb néhány tucat szereplője van, és ebből igazán csupán három kerül a központba. Ugyanakkor az összeesküvési diskurzus több száz embert magába foglal. Fensterwald könyve több mint 200 tömör életrajzot tartalmaz, és az 1977-es publikációja óta ennél sokkal több név is felmerült a diskurzusban.

Lényeges, hogy az Ulyssesben a felsorolás forma éppen annál a résznél a legmeghatározóbb, ahol a narratív hang válságba kerül. Az „Ithaka” rész, amely teljes egészében kérdésekből és eltúlzottan részletező válaszokból áll, már majdnem a regény legvégén található. Előtte már csak a hallucinációs jelenet formájában megírt „Circe” és a kizárólag klisékből álló „Eumaeus” áll. Ebben a két részben a narrátor egyre távolabb kerül a történet eseményeitől; a nyelv veszi át az irányítást. Az utolsó részt, a „Penelope”-ot már

teljes egészében Mary Bloom mondja, a narrátor eltûnik.[\[183\]](#) Az „Ithaca” fanatikus felsorolásaival és leírásaival egy pánikos narratíva; a szerzői hang már nem tud hitelesen szólni alanyairól, és megpróbálja kevésbé fontos információk áradatába folytani őket. Éppen ez az, ami Fensterwald művében és a Warren Jelentésben történik.

A merénylet narratívája nélküli narratíva megírásának trükkös csele, hogy valakinek a vizsgálódásairól írunk beszámolót.

Ez nem azon számtalan könyvek közül egy újabb, melyek Kennedy elnök merényletének száraz bizonyítékait elemzik. Ehelyett egy olyan ember élményeinek krónikája, aki megpróbálta kideríteni az igazságot a gyilkosságról, és üldözőbe vette a felelősöket.[\[184\]](#)

A fentebb idézett Garrison, a legfelkészültebb az e módszert alkalmazók közül, hiszen az ő nyomozása az egyetlen, amelyet büntetőeljárás követett. Rajta kívül hasonló dologgal próbálkozott még Joesten, Meagher az *Accessories After the Fact*-ben (Adalékok a tény után), Lane, valamint Stephen White. James és Wardlaw, Brener, Flammonde mind Garrison nyomozását használják keretként saját kutatásukhoz. Ahogyan arról már volt szó, még maga a Warren Jelentés is a nyomozás narratívája köré szervezi bizonyítását. A nyomozás, kiegészítésként, mint külső magyarázó erő szolgál.

A narratív kiegészítés egy másik formája a „Valószínű Forgatókönyv.”[\[185\]](#) Miután a szerzők kérlelhetetlen szigorral bírálják minden korábbi bizonyítást és magyarázatot, nem tudnak ellenállni annak a kísértésnek, hogy előadják saját hipotézisüket. A szerző belátja, hogy az új hipotézis sem állja ki egy olyan beható vizsgálatnak a próbáját, amivel az összes többit bírálta, de ekkor hite a magasba csap és azt állítja, hogy az ő története azért mégiscsak más mint a többi.

Ennek legkiválóbb példáját Henry Hurt *Reasonable Doubt* (Alapos kétség) című munkájában találjuk. A „*The Confession of Robert Erling*” (Robert Easterling vallomása)[186] című fejezetben Hurt egy olyan emberről ír, aki azt állítja magáról, hogy része volt a Kennedy meggyilkolására szőtt összeesküvésben, és csak a legutolsó pillanatban lépett vissza. Hurt belátja, hogy „a hagyományos értelemben véve Easterling története nem igazolható”[187], de mégis hajlik arra, hogy elfogadja. Hurt nem csak afölött próbál elsiklani, hogy Easterling alkoholistája, és még elmegyógyászati kezelés alatt is állt, de azokat a részeket sem szerkeszti bele könyvébe, amelyek teljességgel összeegyeztethetetlenek a feljegyzésekkel, mint például, hogy a merénylő egy kötélletrán menekült el a Texasi Tankönyvtárból. Hurt számára Easterling történetének éppen elég részlete vág egybe a korábbi adatokkal ahhoz, hogy hitelesnek fogadja el. Valójában mi sem dobhatjuk teljesen félre ezt a beszámolót.

A merényletről szóló regények hitelessége hasonló fokon áll, vagyis éppen annyi hitellel rendelkeznek, amennyire az olvasók hajlandók félretenni hitetlenségüket. DeLillo *Libra* című könyve, melyet a szokásos elutasítás kísért, alapos előtanulmányok nyomait mutatja, legalább annyira alaposaként, mint a szerző *American Blood* (Amerikai vér) című összeesküvéselméleti dokumentumkönyve, ezért alig kezeltem másként, mint az állítólagosan nem-fikciós munkákat. Másfelől ott vannak az olyan könyvek, mint Richard Condon népszerű *Winter Kills* (Téli gyilkosságok) című műve, amely egyértelműen a Kennedy-gyilkosságon alapul, de mint ahogyan azt az első oldalon meg is jegyzi, az csak inspirációként szolgált számára, és nem szándékozik komolyan tárgyalni. Főhőse, Nick Thirkield, a család olajvállalatának egy tankhajóján dolgozik a dél-kínai tengeren. Bátyja, Tim Thirkield elnök megrázó halála után visszavonul.[188] Condon úgy döntött, nem írja bele a regénybe Bobby Kennedy alakját, azonban Teddyt is vicces elképzelni egy tankhajón.

Robert Morrow *Betrayal* (Árulás) című könyve, annak ellenére, hogy magát nem-fikciósnak tartja, ugyanígy túllép a „valószínű

történet” keretein. David Ferrie-t, a feltételezett konspirátort, magas, jóképû, ritkuló halántékú férfinak írja le.[\[189\]](#) Ezzel szemben minden más Ferrie-ről szóló feljegyzés alacsonynak és nem igazán attraktívnek jellemzi, annál is inkább, mivel egy olyan kórtól szenvedett, amittől teljesen kihullott a szõrzete, és hogy javítson valamit megjelenésén parókát hordott, és szemceruzával húzta meg a szemöldökét. A parókás embereknek ritkán gyérül a halántékuk.

Végezetül, Oswald életrajzának és a híradások metaforikus puskájának produktív ellentmondásaihoz hasonlóan a paranoiás narratíva is kreatív, mind a kreatív gondolkodás, mind a „teremtés” értelmében. Gondoljuk meg, hogy mind a konspirátor, mind az összeesküvéselmélet gyártója terveket eszel ki. A „hit ugrása” kapcsolja össze az eseményeket, és nincs kiút a textualitásból. Ha már egyszer meghúztunk egy ösvényt a rizómán keresztül, az éppen annyira valóssá válik, mint bármi más.

DeLillo helyesebbnek tartja „tervrõl” beszélni, mint „történetrõl” vagy „narratíváról”[\[190\]](#), és megmutatja, hogy a konspirátor és a leleplezõ elméletalkotó által leirt dolgok egyaránt valóságossá lesznek. Amikor könyvének összeesküvõi „néhány papírszemét alapján” bûnbakot gyártanak, azzal meg is teremtik Oswaldot. A történész Nicholas Branch „úgy érzi, hogy a útvonal egyre változik, miközben ír”.[\[191\]](#)

Hasonlóan, Umberto Eco nagyszerû összeesküvés-regénye, a Foucault inga is három tudósról szól. Belbo, Casaubon és Diotallevi egy okkult könyvekkel foglalkozó kiadónak dolgoznak, és úgy határoznak, hogy megírják a legfelsõbb összeesküvéselméletet. Annak mértékében, ahogy létrehozzák „a Tervet”, az meg is valósul, majd végül elpusztítja õket.[\[192\]](#)

5. fejezet

Totális szimuláció

„Ki is tudná biztosan, hogyan hamisítjuk meg a saját iratainkat?”[\[193\]](#)

2038 szeptemberében lekerül a pecsét a Warren Bizottság utolsó aktáiról is.[\[194\]](#) Egyáltalán semmi sem fog kiderülni. Bármilyen információhoz is jutunk hozzá, semmiképpen sem lesz hihetőbb, mint azok, melyek már ma is köztünk keringenek.

Akkor mi a helyzet? Történt-e valami más ebben a tanulmányban, mint két divatos és intuíció-ellenes elmélet összekapcsolása? És miért ne lehetne valahol elrejtve egy egyértelmű bizonyíték?

Vegyük újra a következő pontokban az összeesküvéselmélet diskurzusáról tett megállapításokat. Ezek az előző fejezet legfőbb állításai, amelyek összefoglalva a totális szimuláció állapotának leírását adják.

Az archívum végtelen. Potenciálisan minden fontos, és e bőséges információ bármilyen szerkesztése teljességgel önkényes. A szerkesztés mindemellett nagy mértékben gyengíti a bizonyítékot, mivel a szkeptikus, a dekonstrukcionista vagy a paranoiás elsőként épp azt fogja keresni, hogy mi maradt ki vagy mit jelenéktelenítettek el.

Az emberek, a jelek és a tárgyak nem konzisztensek vagy nem kontinuosak az időben. A konzisztencia vagy kontinuitás bizonyítékai hamisak lehetnek, különösen az ujjlenyomatok, az aláírások és a sorozatszámok.

A logika nem megbízható; egy dolog nem mindig egyenlő önmagával, és két dolog, ami megfelel egy harmadiknak, nem egyenlő egymással.

Egy esemény minden, könnyedén átlátható magyarázata hamis; a bizonyíték, mely a magyarázathoz vezet, hamisított lehet, vagy éppen azért helyezték el, hogy leplezze az igazi összeesküvést.

Nem tudjuk és soha nem is fogjuk tudni megállapítani, hogy ki dolgozik titkos ügynökségeknek.

Minden szövegnek lehet egy titkos értelme, amely csak a konspirátorok számára olvasható.

Ami hibának tűnik, fontos nyom lehet; a kimagyarázásukra tett kísérletek nagyon gyanúsak.

A fentiekre való összes lehetséges hivatkozás egy új történet kiindulópontja lehet. A „hit ugrása” az, ami a paranoiákat megkülönbözteti a cinikusoktól, vagyis az a meggyőződés, hogy nem minden hamis, megtalálható a repedés a koholmány falán, és segítségével a terv leleplezhető.

Az összeesküvés lelepezését hívtam „valószínű történetnek” és „paranoiás narratívának”. „Valószínű”, mivel önmagáról is tudja, hogy hipotetikus, és „paranoiás”, mivel feltételezi egy terv létezését. Természetesen a paranoiához hozzátartozik a fent említett nyilvánvaló magyarázatokkal szembeni bizalmatlanság. Tehát minden, túlságosan is széles körben elfogadott történet csakis a konspirátorok félrevezetése lehet, mindeközben akármilyen, ezek ellen felhozott kritikát és bírálatot biztosnak vesznek.

A konspirációs diskurzusnak a 2038-as események szempontjából legfontosabb vonása pedig olyannyira nyilvánvaló, hogy eddig a pontig nem is hozakodtam vele elő. Az archívum teljes mértékben áthatolható, átítható és alakítható. Ha „azok” meg tudták ölni a elnököt, bizonyára a Nemzeti Levéltárba is van bejárásuk. Egy még furmányosabb változat szerint, nincs is szükségük arra, hogy bizonyítékokat koholjanak, vagy változtassanak meg, elég annyi, hogy az emberek azt hiszik, „ők” megtehették, így végül minden dokumentum és esemény gyanús lesz.

Ha egyszer elfogadtuk, hogy egy összeesküvés létezik, csak kiterjedtségének és bonyolultságának növekedését kell feltételezni, és máris egy olyan komplett magyarázattal rendelkezünk, amivel értelmezhetünk mindent, ami valaha történt, történik vagy történni fog.[\[195\]](#)

A megsemmisített vagy „módosított” dokumentumokról szóló feljegyzések a szimuláció uralmát igazolják.[\[196\]](#) Megjegyzem, hogy Oswaldnak az *1984* volt a kedvenc könyve.[\[197\]](#)

(A Warren Bizottság ülése)

Boggs: Még leselejtezve sem szívesen látnám.

Dulles: Igen, ezt a feljegyzést meg kéne semmisíteni.[\[198\]](#)

Hát most mi is legyen? Vagyis, mit tehetünk egy olyan helyzetben, ahol olyan állítások terjednek, mint az újabban felkapott feltételezés, mi szerint George Bush a CIA képviselőjében találkozott Oswalddal a merénylet után.[\[199\]](#)

A tudás a posztmodernitásban bekövetkezett válsága ellenére még mindig létezik. A merénylet kutatása folytatódik, folytatódnak a különböző elméletek feletti viták, a Kongresszus előtt van egy törvény, mely minden fontos kormányzati dokumentum azonnali nyilvánossá tételét javasolja.

Akkor most mi van? És ki ölte meg Kennedy-t?

Akárhányszor csak elmeséltem valakinek, hogy a Kennedy gyilkosságról írok, mindig megkérdezték, hogy szerintem ki tette. Minél több posztmodernista elméletet olvasok, annál biztosabb vagyok abban, hogy ez sosem fog kiderülni. Ugyanakkor az általam olvasott összeesküvéselméleti irodalom alapján nehezen lehet elkerülni azt a konklúziót, hogy az ismert válasz képtelenség. Úgy érzem, hogy bizonyos megoldások helyesebbek, mint mások,

de nem fogok, és nem is tudok érvelni amellet, hogy ezek igazabbak is lennének.

Ez egybevág azzal, hogy szerintem az összeesküvéselmélet legfontosabb funkciója nem az igazság kiderítése, hanem a hazugságok leleplezése. A „valószínű forgatókönyvek” kölcsönösen kiütik egymást, de a hivatalos narratívát már ízekre zúzták.

Talán e szüntelen dekonstrukciós munka nem tűnik kielégítőnek, de figyelembe kell venni, hogy milyen tetemes erő nyerhető a konspirációs diskurzusból. És ez már túlmutat a Kennedy-gyilkosság esetén. Ha figyelembe vesszük, hogy a hihetlent megtörténhetővé teszi, akkor az összeesküvéselmélet bármilyen politikai szélsőség számára értékes eszköz lehet. Mind az anarchista-hippi szerzőt, Robert Anton Wilsont, mind Adolf Hitlert lenyűgözte a középkori misztikus csoport, az Illuminati.

Az összeesküvéselmélet még ennél is szélesebb alkalmazását látjuk, ha a kultúrakritikára tekintünk. Egymástól olyannyira távol álló kritikusok, mint Theodor Adorno, Louis Farrakhan és Dan Quayle mind haszonnal alkalmazták azt a feltevést, hogy egy titkos tervvel rendelkező csoport manipulálja a populáris kultúrát.

Bibliográfia

- Barthes, Roland. "The Brain of Einstein." *Mythologies*. New York: Farrar, 1972. 68-70.
- *S/Z: An Essay*. New York: Farrar, 1974.
- Baudrillard, Jean. *Forget Foucault*. New York: Semiotext(e), 1987.
- *In the Shadow of the Silent Majorities, or, the End of the Social and Other Essays*. New York: Semiotext(e), 1983.
- . *Simulations*. New York: Semiotext(e), 1983.
- Belin, David W. *Final Disclosure: The Full Truth About the Assassination of President Kennedy*. New York: Scribner's, 1988.

Bennington, Geoffrey. *Lyotard: Writing the Event*. New York, NY: Columbia University Press, 1988.

Bersani, Leo. "Pynchon, Paranoia, and Literature." *Representations* 25 (1989). 99-118.

Borges, Jorge Luis. *Borges a Reader: A Selection from the Writings of Jorge Luis Borges*. Emir Rodriguez and Alastair Reid, eds. New York: Dutton, 1981.

– *Labyrinths: Selected Stories & Other Writings*. New York: New Directions, 1964.

Brener, Milton E. *The Garrison Case: A Study in the Abuse of Power*. New York: Potter, 1969.

Burroughs, William S. *Naked Lunch*. New York: Grove P, 1959.

Butler, Judith. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge, 1990.

Collingwood, R.G.. "The Historical Imagination." *The Philosophy of History in Our Time: An Anthology*. Meyerhoff, Hans, ed. New York: Doubleday, 1959. 66-84.

Condon, Richard. *Winter Kills*. New York: Dell, 1974.

Cooper, Peter L. *Signs and Symptoms: Thomas Pynchon and the Contemporary World*. Berkeley: U of CA P, 1983.

Deleuze, Gilles and Félix Guattari. *Anti-Oedipus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis: U of MN P, 1983.

– *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis: U of MN P, 1987.

DeLillo, Don. "American Blood: A Journey through the Labyrinth of Dallas and JFK." *Rolling Stone*. December 8, 1983. 21-28, 74.

–. *Libra*. New York: Penguin, 1988.

–. "An Outsider in this Society: An Interview with Don DeLillo." By Anthony DeCurtis. *South Atlantic Quarterly* 89 (1990). 281-304.

Derrida, Jacques. *Limited Inc*. Evanston, IL: Northwestern University Press, 1988.

Eco, Umberto. *Foucault's Pendulum*. New York: Harcourt, 1989.

Fensterwald, Bernard, Jr. *Coincidence or Conspiracy?* New York: Zebra, 1977.

Flammonde, Paris. *The Kennedy Conspiracy: An Uncommissioned Report on the Jim Garrison Investigation*. New York: Meredith P, 1969.

Garrison, Jim. *On the Trail of the Assassins*. New York: Warner, 1988.

Greeberg, Bradley S. and Edwin B. Parker, eds. *The Kennedy Assassination and the American Public: Social Communication in Crisis*. Stanford CA: Stanford University Press, 1965.

Groden, Robert J. and Harrison Edward Livingstone. *High Treason: The Assassination of President John F. Kennedy and the New Evidence of Conspiracy*. New York: Berkley, 1989.

Guth, DeLloyd J., and David R. Wrone. *The Assassination of John F. Kennedy: A Comprehensive Historical and Legal Bibliography, 1963-1979*. Westport CT.: Greenwood P, 1980.

Hepburn, James [pseud.]. *Farewell America*. Vaduz, Liechtenstein: Frontiers, 1968.

Hurt, Henry. *Reasonable Doubt: An Investigation into the Assassination of John F. Kennedy*. New York: Holt, 1985.

In the Shadow of Dallas: A Primer on the Assassination of President Kennedy. published by the editors of *Ramparts* magazine. n.d.

James, Rosemary and Jack Wardlaw. *Plot or Politics? The Garrison Case and its Cast*. New Orleans: Pelican, 1967.

Jameson, Fredric. *Postmodernism, or, the Cultural Logic of Late Capitalism*. Durham, NC: Duke University Press, 1991.

Joesten, Joachim. *Oswald: Assassin or Fall Guy?*. New York: Marzani & Munsell, 1964.

Joyce, James. *Ulysses*. (1922) New York: Random House, 1986.

Kaplan, John. "The Case of the Grassy Knoll: The Romance of Conspiracy—`The Assassins'." *The Historian as Detective: Essays on Evidence*. Robin W. Winks, ed. New York: Harper, 1969. 371-419.

Kurtz, Michael L. *Crime of the Century: The Kennedy Assassination from a Historian's Perspective*. Knoxville: U of TN P, 1982.

Lane, Mark. *Plausible Denial: Was the CIA Involved in the Assassination of JFK?* New York: Thunder's Mouth P, 1991.

Lentricchia, Frank. "*Libra* as Postmodern Critique." *South Atlantic Quarterly* 89 (1990). 431-453.

Lyotard, Jean-François. *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Minneapolis: U of MN P, 1984.

Marrs, Jim. *Crossfire: The Plot that Killed Kennedy*. New York: Carroll & Graff, 1989.

McDonald, Hugh C. *Appointment in Dallas: The Final Solution to the Assassination of JFK*. as told to Geoffrey Bocca. New York: Zebra, 1975.

Meagher, Sylvia. *Accessories After the Fact: The Warren Commission, the Authorities and the Report*. Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1967.

—-. *Subject Index to the Warren Report and Hearings and Exhibits*. New York: Scarecrow P, 1966.

Melanson, Philip H. *Spy Saga: Lee Harvey Oswald and U.S. Intelligence*. New York: Praeger, 1990.

Meyerhoff, Hans, ed. *The Philosophy of History in Our Time: An Anthology*. New York: Doubleday, 1959.

Morrow, Robert D. *Betrayal*. New York: Warner, 1976.

Oswald, Robert L. *Lee: A Portrait of Lee Harvey Oswald by his Brother*. New York: Coward-McCann, 1967.

Pell, Derek. *Assassination Rhapsody*. New York: Semiotext(e), 1989.

Pynchon, Thomas. *The Crying of Lot 49*. New York: Bantam, 1966.

Rivers, William L.. "The Press and the Assassination." Greeberg, Bradley S. and Edwin B. Parker, eds. *The Kennedy Assassination and the American Public: Social Communication in Crisis*. Stanford CA: Stanford University Press, 1965. 51-60.

Salisbury, Harrison E. "The Editor's View in New York." Greeberg, Bradley S. and Edwin B. Parker, eds. *The Kennedy Assassination and the American Public: Social Communication in Crisis*. Stanford CA: Stanford University Press, 1965. 37-45.

Sauvage, Léo. introduction. *Accessories After the Fact: The Warren Commission, the Authorities and the Report*. by Sylvia Meagher. Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1967. xiii-xvi.

Turner, William W. "The Inquest." *In the Shadow of Dallas: A Primer on the Assassination of President Kennedy*. published by

the editors of *Ramparts* magazine. no other information listed.
121-141.

Vesser, H. Aram, ed. *The New Historicism*. New York: Routledge, 1989.

White, Hayden. *The Content of the Form: Narrative Discourse and Historical Representation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1987.

–. "New Historicism: A Comment." *The New Historicism*. H. Aram Vesser, ed. New York: Routledge, 1989. 293-302.

White, Stephen. *Should We Now Believe the Warren Report?* New York: McMillan, 1968.

Winks, Robin, ed. *The Historian as Detective: Essays on Evidence*. New York: Harper, 1969.

Forrás:

http://karws.gso.uri.edu/JFK/higher_criticism/Schwartz_thesis.html

Fordította: Kitzinger Dávid)

* Ez az amatőr videó Rodney King, fekete autóvezető elleni brutális intézkedés felvétele, melynek nagy szerep volt az 1992-es Los Angelesi zavargások kirobbanásában. (a ford. – K. D.)

* A lipogramma bonyolult szabályait követve magyarul nem adható vissza ez a mű. Ha a formai szabályokat figyelmen kívül hagyjuk, akkor a következő jön ki.

a varázsgolyó

(–a) a voodoo golyó

(–a, b) a voodoo lövedék

(–a, b, c) a voodoo lövedék

(–a, b, c, d) a szellemlövedék

(–a, b, c, d, e) ez a szellemdolog

(–a, b, c, d, e, f, g) ez a kísértet dolog

(–a, b, c, d, e, f, g) ez kísérteties!

[1]Jegyzetek

- [1] Jean-Francois Lyotard, *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge* (Minneapolis: University of Minneapolis, 1984) 3.
- [2] Lyotard, xxiv.
- [3] Jean Baudrillard, *Simulations* (New York: Semiotext(e), 1983) 111.
- [4] Jean Baudrillard, *Forget Foucault* (New York: Semiotext(e), 1987) 68.
- [5] Hayden White, *The Content of the Form: Narrative Discourse and Historical Representation* (Baltimore: Johns Hopkins, 1987) 209.
- [6] Don DeLillo, "American Blood: A Journey through the Labyrinth of Dallas and JFK," *Rolling Stone* December 8, 1983: 5 (descriptive paragraph in table of contents); Don DeLillo, "An Outsider in this Society: An Interview with Don DeLillo," by Anthony DeCurtis, *South Atlantic Quarterly* 89 (1990): 286.
- [7] Henry Hurt, *Reasonable Doubt: An Investigation into the Assassination of John F. Kennedy* (New York: Holt, 1985) 2.
- [8] Fredric Jameson, *Postmodernism, or, The Cultural Logic of Late Capitalism* (Durham, NC: Duke UP, 1991) 355.
- [9] DeLillo, "Outsider" 286.
- [10] William L. Rivers, "The Press and the Assassination," *The Kennedy Assassination and the American Public: Social Communication in Crisis*, Bradley S. Greeburg and Edwin B. Parker, eds. (Stanford: Stanford University Press, 1965) 56.
- [11] Hurt, 14.
- [12] DeLloyd J. Guth, and David R. Wrone, *The Assassination of John F. Kennedy: A Comprehensive Historical and Legal Bibliography, 1963-1979* (Westport CT.: Greenwood Press, 1980) 68-78.
- [13] Guth és Wrone.
- [14] Don DeLillo, *Libra* (New York: Penguin, 1988) 59.
- [15] DeLillo, *Libra* 59.
- [16] DeLillo, *Libra* 219.
- [17] Jean Baudrillard, *In the Shadow of the Silent Majority, or, The End of the Social, and Other Essays* (New York: Semiotext(e), 1983) 95.
- [18] DeLillo, *Libra* 21.
- [19] David W. Belin, *Final Disclosure: The Full Truth about the Assassination of President Kennedy* (New York: Scribner's, 1988) 14.
- [20] Belin 16.
- [21] Belin 21.
- [22] Geoffrey Bennington, *Lyotard: Writing the Event* (New York: Columbia UP, 1988) 113-114.

- [23] John Kaplan, "The Case of the Grassy Knoll: The Romance of Conspiracy -- 'The Assassins'" *The Historian as Detective: Essays on Evidence*, ed. Robin W. Winks (New York: Harper, 1969) 373.
- [24] Gilles Deleuze és Félix Guattari, *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia* (Minneapolis: U of MN P, 1987) 11.
- [25] Roland Barthes, *S/Z: An Essay* (New York: Farrar, 1974).
- [26] Anthony DeCurtis DeLillo *Outsider* című könyvében, DeLillo (1983), 289.
- [27] Leo Bersani, "Pynchon, Paranoia, and Literature," *Representations* 25 (1989): 99.
- [28] Gilles Deleuze és Félix Guattari, *Anti-Oedipus: Capitalism and Schizophrenia* (Minneapolis: University of Minneapolis, 1983) 105.
- [29] Jameson, 26.
- [30] DeLillo, *Libra* 186, 187.
- [31] DeLillo, "Outsider" 290.
- [32] Roland Barthes, "The Brain of Einstein," *Mythologies* (New York: Farrar, 1972) 68.
- [33] Hurt, 53.
- [34] Hurt, 56-58; Jim Marrs, *Crossfire: The Plot that Killed Kennedy* (New York: Carroll and Graff, 1989) 377.
- [35] Marrs, 551; Robert J. Groden and Harrison Edward Livingstone, *High Treason: The Assassination of John F. Kennedy and the New Evidence of Conspiracy* (New York: Berkley, 1989) 343.
- [36] Bennington, 121.
- [37] DeLillo, *Libra* 28.
- [38] Frank Lentricchia, "*Libra* as Postmodern Critique," *South Atlantic Quarterly* 89 (1990): 441.
- [39] Marrs, 546.
- [40] Robert L. Oswald, *Lee: A Portrait of Lee Harvey Oswald by his Brother* (New York: Coward-McCann, 1967) 194; DeLillo, *Libra* 300.
- [41] Joachim Joesten, *Oswald: Assassin or Fall Guy?* (New York: Marzani & Munsell, 1964) 83.
- [42] Rosemary James and Jack Wardlaw, *Plot or Politics? The Garrison Case and its Cast* (New Orleans: Pelican, 1967) 85.
- [43] Milton E. Brener, *The Garrison Case: A Study in the Abuse of Power* (New York: Potter, 1969) 93.
- [44] Brener, 93.
- [45] Marrs, 145.
- [46] Groden és Livingstone, 189.
- [47] DeLillo, *Libra* 83.
- [48] DeLillo, *Libra* 300.

- [49] Jim Garrison, *On the Trail of the Assassins* (New York: Warner, 1988) 79.
- [50] Hurt, 232.
- [51] Garrison 79.
- [52] Marrs, fotó melléklet; Groden és Livingstone 352; DeLillo, *Libra* 300.
- [53] DeLillo, *Libra* 300.
- [54] DeLillo, *Libra* 300; Garrison, 79.
- [55] Marrs fotó melléklet.
- [56] Groden és Livingstone, 352.
- [57] DeLillo, *Libra* 56.
- [58] Marrs, 98.
- [59] James és Wardlaw 5.
- [60] DeLillo, *Libra* 311.
- [61] Ezeket a fogalmakat Judith Butlertől vettem (*Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity* (New York: Routledge, 1990) 142-146), de ő egészen eltérő kontextusban használja a kifejezéseket, és azt sem állíthatnám, hogy hûen követném az általa felvázolt elméletet.
- [62] Deleuze és Guattari, *Anti-Oedipus*, 86.
- [63] Philip H. Melanson, *Spy Saga: Lee Harvey Oswald and U.S. Intelligence* (New York: Praeger, 1990) xiv.
- [64] James Hepburn, *Farewell America* (Vaduz, Liechtenstein: Frontiers, 1968) 327.
- [65] Paris Flammonde, *The Kennedy Conspiracy: An Uncommissioned Report on the Jim Garrison Investigation* (New York, Meredith P. 1969) 278.
- [66] Hurt, 254.
- [67] William S. Burroughs: *Meztelen Ebéd* (Holnap: 1992) 27. Elmi József fordítása.
- [68] Joesten, 141; Marrs, 541-545; Groden és Livingstone 190-191, 353; Garrison 66-67.
- [69] Deleuze és Guattari, *Thousand* 37.
- [70] Marrs, 102.
- [71] Marrs, 108.
- [72] Groden és Livingstone, 161.
- [73] Hurt, 197, 199.
- [74] DeLillo, *Libra* 162.
- [75] Brener, 124; Marrs, 309.
- [76] Brener, 195.
- [77] Brener, 67.
- [78] Marrs, 192; DeLillo, "American" 24.
- [79] DeLillo, "American" 24.

- [80] DeLillo, "American" 24.
- [81] William W. Turner, "The Inquest," In the Shadow of Dallas: A Primer on the Assassination of President Kennedy (editors of Ramparts magazine, n.d.) 130-131.
- [82] DeLillo, "American" 24; Hurt 139.
- [83] DeLillo, "American" 24.
- [84] DeLillo, *Libra* 179; DeLillo, "American" 24.
- [85] Marrs, 125.
- [86] DeLillo, "American" 24.
- [87] DeLillo, *Libra* 179.
- [88] DeLillo, *Libra* 82; Sylvia Meagher, *Accessories After the Fact: The Warren Commission, the Authorities and the Report* (Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1967) 191.
- [89] DeLillo, *Libra* 301.
- [90] James és Wardlaw 136.
- [91] DeLillo, *Libra* 179; DeLillo, "American" 24.
- [92] Groden és Livingstone, 180.
- [93] DeLillo, *Libra* 416.
- [94] Hurt 233.
- [95] Robert D. Morrow, *Betrayal* (New York: Warner, 1976) 153.
- [96] Hugh C. McDonald, *Appointment in Dallas: The Final Solution to the Assassination of JFK*, as told to Geoffrey Bocca (New York: Zebra, 1975) 53.
- [97] DeLillo, *Libra* 378.
- [98] Groden és Livingstone 182.
- [99] Mark Lane, *Plausible Denial: Was the CIA Involved in the Assassination of JFK?* (New York: Thunder's Mouth P, 1991) 62.
- [100] Flammonde, 171.
- [101] Garrison, 84.
- [102] Morrow, 236. Erre az álnévre Morrow talált rá.
- [103] Hurt, 366.
- [104] Hurt, 400.
- [105] Hurt 402-403.
- [106] Meagher, *Accessories* 361.
- [107] Meagher, *Accessories* 385.
- [108] Meagher, *Accessories* 77, 79.
- [109] Marrs, 45.
- [110] Garrison, 76.
- [111] Brener, 93, 95.

- [112] Hurt, 126-127.
- [113] DeLillo, *Libra* 454.
- [114] Hurt, 355.
- [115] Groden és Livingstone, 322.
- [116] DeLillo, *Libra* 377.
- [117] Meagher, *Accessories* 40.
- [118] Jameson, 26-27.
- [119] Deleuze és Guattari, *Anti-Oedipus* 7.
- [120] R.G. Collingwood, "The Historical Imagination," *The Philosophy of History in Our Time: An Anthology*, ed. Hans Meyerhoff (New York: Doubleday, 1959) 76.
- [121] Stephen White, *Should We Now Believe the Warren Report?* (New York: McMillan, 1968) 108.
- [122] Jacques Derrida, *Limited Inc.* (Evanston IL: Northwestern UP, 1988) 20.
- [123] Lane, 309.
- [124] Lane, 190.
- [125] Lane, 3.
- [126] Lane, 2, 262.
- [127] Thomas Pynchon, *The Crying of Lot 49* (New York: Bantam, 1966) 34.
- [128] DeLillo, *Libra* 372.
- [129] Bernard Fensterwald, Jr, *Coincidence or Conspiracy?* (New York: Zebra, 1977) 97; Melanson 4.
- [130] Hurt, 153.
- [131] Garrison, 172.
- [132] Fensterwald, 476.
- [133] Morrow, 104.
- [134] Fensterwald, 476.
- [135] Hurt, 267; Garrison, 282.
- [136] Garrison, 99.
- [137] Garrison, 283.
- [138] Flammonde, 66.
- [139] Meagher, *Accessories* 105; Hurt 103.
- [140] Marrs, 443-444.
- [141] Lane, 15.
- [142] Hurt, 106-109.
- [143] Marrs, 457.
- [144] Garrison, 281.

- [145] Michael L. Kurtz, *Crime of the Century: The Kennedy Assassination from a Historian's Perspective* (Knoxville: U of TN P, 1982) 47; Groden and Livingstone 66.
- [146] Kurtz, 47.
- [147] Marrs, 363.
- [148] Hurt, 70.
- [149] Kurtz, 49; Hurt 69.
- [150] Kurtz, 109-110.
- [151] Joesten, 89.
- [152] Groden és Livingstone 5-6.
- [153] Harrison E. Salisbury, "The Editor's View in New York," *The Kennedy Assassination and the American Public: Social Communication in Crisis*, Bradley S. Greeberg and Edwin B. Parker, eds. (Stanford CA: Stanford UP, 1965) 44.
- [154] Salisbury, 40.
- [155] Pynchon, 30.
- [156] H. White, *Content* 209; H. White, "New Historicism: A Comment," *The New Historicism*, ed. H. Aram Vesser (New York: Routledge, 1989) 297.
- [157] DeLillo, *Libra* 181.
- [158] Derek Pell, *Assassination Rhapsody* (New York: Semiotext(e), 1989) 29-32.
- [159] DeLillo, *Libra* 211.
- [160] DeLillo, *Libra* 149.
- [161] Groden és Livingstone 37; Lane 241.
- [162] Groden és Livingstone, 290.
- [163] Groden és Livingstone, 211.
- [164] Deleuze és Guattari, *Thousand* 430.
- [165] Peter L. Cooper, *Signs and Symptoms: Thomas Pynchon and the Contemporary World* (Berkeley: U of CA P, 1983) 167.
- [166] DeLillo, "Outsider" 294.
- [167] H. White, *Content* 45.
- [168] H. White, *Content* 24.
- [169] Deleuze és Guattari, *Thousand* 12.
- [170] Cooper, 216.
- [171] Jorge Luis Borges, "Citizen Kane," *Borges a Reader: A Selection from the Writings of Jorge Luis Borges*, Emir Rodriguez Monegal and Alastair Reid, eds. (New York: Dutton, 1981) 139.
- [172] Deleuze és Guattari, *Thousand* 12.
- [173] Sylvia Meagher, *Subject Index to the Warren Report and Hearings and Exhibits* (New York: Scarecrow P, 1966).

- [174] Jorge Luis Borges, "The Total Library," *Borges a Reader: A Selection from the Writings of Jorge Luis Borges*, Emir Rodriguez Monegal and Alastair Reid, eds. (New York: Dutton, 1981) 94-96; Borges, "The Library of Babel," *Labyrinths: Selected Stories & Other Writings* (New York: New Directions, 1964) 51-58.
- [175] Meagher, *Accessories* xxvii.
- [176] Léo Sauvage, bevezetés, *Accessories After the Fact: The Warren Commission, the Authorities and the Report*, by Sylvia Meagher (Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1967) xiv.
- [177] Hepburn, 386.
- [178] Barthes, *S/Z* 255-259, 260-265, 269-271.
- [179] H. White, *Content* 42.
- [180] Jorge Luis Borges, "Fragment on Joyce," *Borges a Reader: A Selection from the Writings of Jorge Luis Borges*, Emir Rodriguez Monegal and Alastair Reid, eds. (New York: Dutton, 1981) 136.
- [181] Kurtz 156.
- [182] DeLillo, *Libra* 182; DeLillo, "American" 28.
- [183] James Joyce, *Ulysses* (1922; New York: Random House, 1986). sections: "Circe" 350-497, "Eumaeus" 501-543, "Ithaca" 544-607, "Penelope" 608-644.
- [184] Garrison, xi.
- [185] Marrs, 580.
- [186] Hurt, 346-391.
- [187] Hurt, 351.
- [188] Richard Condon, *Winter Kills* (New York: Dell, 1974).
- [189] Morrow, 83.
- [190] Lentricchia, 438.
- [191] DeLillo, "Outsider" 294.
- [192] Umberto Eco, *Foucault's Pendulum* (New York: Harcourt, 1989).
- [193] DeLillo, *Libra* 74.
- [194] Flammonde, 162, 168.
- [195] S. White, 26.
- [196] Marrs, 449.
- [197] James és Wardlaw, 5.
- [198] Guth és Wrone, xvi.
- [199] Lane, 331-333